

YAZI YORUM

24 Kasım
Öğretmenler Günü
Özel Sayı

*Öğretmenler!... Cumhuriyet,
fikren, ilmen, fennen, bedenen
kuvvetli ve yüksek seviyeli
muhafızlar ister. Yeni nesli bu
nitelik ve kabiliyette yetiştirmek
sizin elinizdedir.*

K. Atatürk

Ahmet Hamdi Tanpınar | Behçet Necatigil | Rifat Ilgaz | Sabahattin Ali | Tevfik
Fikret | Yusuf Atılgan | Kamil Aydoğan | Zeynep Eşin | Ceyda Oktay | Emre
Erbatur | Banu Çavuşoğlu | Ebru Arpağ | Aslı Cansız | Özgür Taş | Beyza Büşra
Erol | Şaranur Yaşar

Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk ve 24 Kasım 24 Kasım Öğretmenler Günü'nün tarihçesi...

Türkler, ilk önceleri Göktürk ve Uygur alfabelerini kullanmışlardır. 8. Yüzyıldan itibaren, İslamiyet'in kabul edilmesiyle birlikte Uygur alfabesi bırakılarak Arap alfabesine geçilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nı kazandıktan sonra, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'i kuran Ulu Önder Atatürk, askeri ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yenilikler yapmıştır. Bu yeniliklerden biri de, 1 Kasım 1928 tarihinde çıkarılan 1353 sayılı kanunla, Arap alfabesi yerine Latin alfabesinin kabulü olmuştur. Bu tarihten itibaren yeni harflerin öğrenilmesi ve okur yazar sayısının artırılması konusunda büyük bir seferberlik başlatılmıştır.

24 Kasım 1928 tarihinde açılan Millet Mekteplerinde yaşlı, genç, çocuk, kadın demeden herkese yeni harflerle okuma yazma öğretilmiştir.

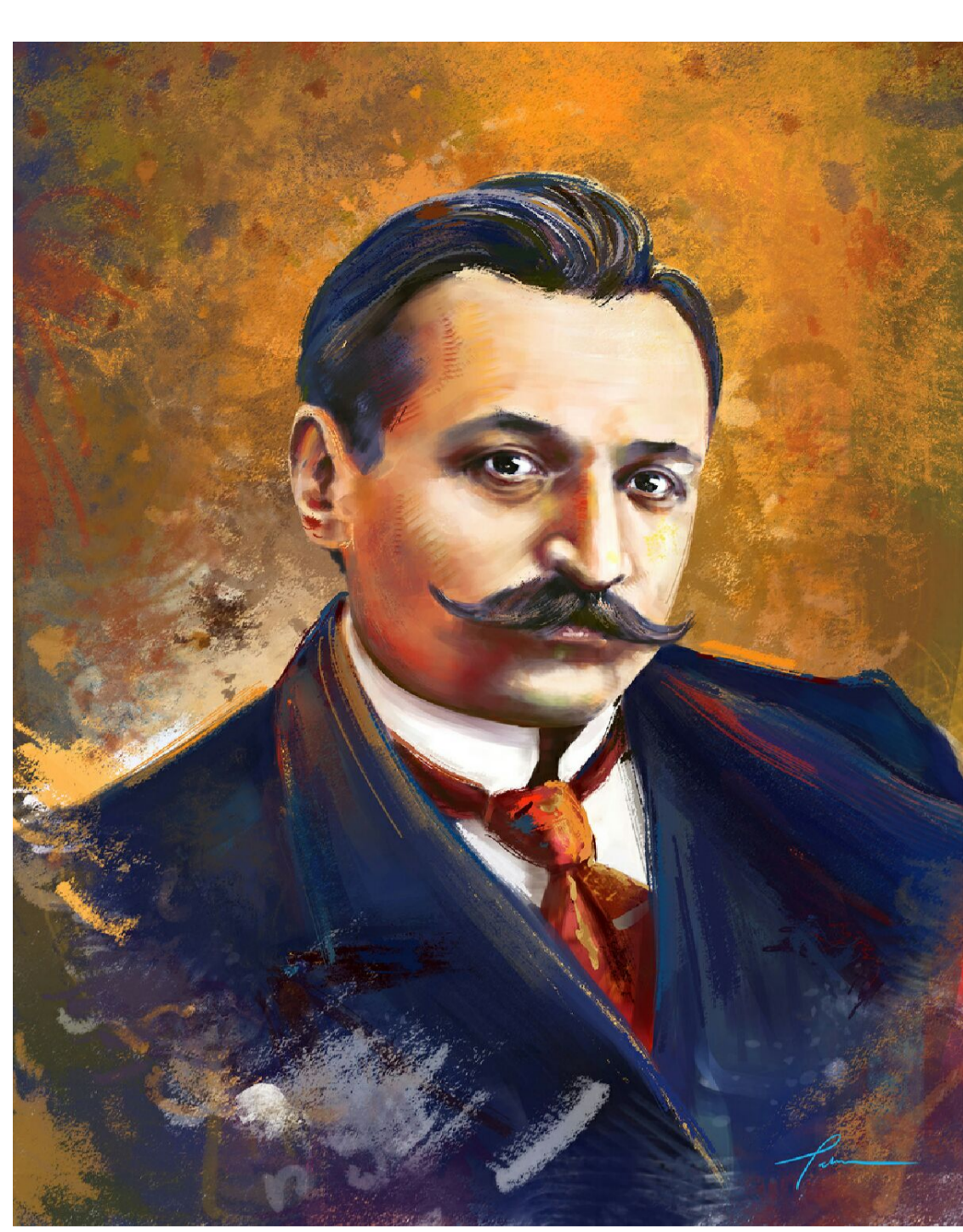
ULU ÖNDER MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN BAŞÖĞRETMENLİĞİ KABUL EDİLDİ

29 Ekim 1923'te Ulu Önderimiz Atatürk tarafından kurulan Cumhuriyet'in ardından Türk toplumunun gelişmesi ve ilerlemesi adına birçok yeniliğe de imza atıldı. Atatürk'ün birçok farklı alanda gerçekleştirdiği yeniliklerden birisi de harf inkılabı oldu. 8 Ağustos 1928 tarihinde yeni Türk alfabesinin müjdesini veren Atatürk ve öğretmenler ülke çapında herkese bu yeni alfabeyi tanıtmak ve öğretmek için çalıştı.

1 Kasım 1928 tarihinde, yeni Türk harflerine ilişkin kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edildi. Ülke çapında okur yazar sayısının arttırılması ve cehaletin önüne geçilmesi adına gencinden yaşlısına herkese yeni alfabenin öğretilmesi adına çalışmalar sürüyordu. 24 Kasım 1928 tarihine gelindiğinde ise Millet Mektepleri açıldı. Millet Mektepleri'nin açılışı ile birlikte Ulu Önder Atatürk'e de Başöğretmenlik ünvanı verildi.

24 Kasım Öğretmenler Günü, öğretmenlik mesleğini icra eden kimseleri onurlandırmak için çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bir kutlama günüdür. Pek çok ülkede 1994'ten beri her yıl 5 Ekim günü UNESCO tavsiyesiyle Öğretmenler Günü olarak kutlanmaktadır. 5 Ekim günü, 1966 yılında Paris'te gerçekleşen "Öğretmenlerin Statüsü Hükümetlerarası Özel Konferansı"nın sona erip UNESCO temsilcileri ile ILO tarafından "Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesini oybirliği ile kabul edilmesinin yıldönümüdür.

1867 yılında İstanbul'da doğan Tevfik Fikret, Servetifünun Edebiyatının hem en önemli şairi hem de lideridir. Galatasaray Lisesi'nde okurken Muallim Naci'den ve Recaizade Mahmut Ekrem'den edebiyat dersleri alan böylece eski edebiyatla yeni edebiyatı karşılaştırma imkânı bulan Tevfik Fikret, Recaizade'nin de etkisiyle eski şiirin tesirinden kurtulmuş ve Batı şiirine yönelmiştir. Tevfik Fikret'in edebî hayatının şekillenmesinde büyük etkisi olan Recaizade Mahmut Ekrem, onu daha sonra eski öğrencisinin sahibi olduğu Servet-i Fünun adlı derginin başına geçirecektir.

Tevfik Fikret

Edebi Kişiliği

Tevfik Fikret'in edebî hayatının şekillenmesinde iki sanatçının büyük tesiri vardır. Bunlardan biri az önce de belirttiğimiz gibi Recaizade Mahmut Ekrem, diğeri ise Tanzimat edebiyatının ikinci döneminin önemli şairi olan Abdülhak Hamit'tir. Elbette ki bu iki şairin tesiri devamlı olmaz. Tevfik Fikret, 1894 yılından itibaren kendi üslubunu bulmak üzere yoğun bir çalışmaya girer ve 1896 yılında yayımladığı "Hasta Çocuk" ve onu takip eden "Seza" adlı şiirlerinde bunu gösterir.

Tevfik Fikret, parnasizmin de etkisiyle şekil bakımından kusursuz eserler meydana getirirken çok titiz davranmıştır. Bu yönüyle Fransız edebiyatındaki parnasyenlere benzeyen şairin şiirleri bütün iç unsurlarıyla da Batıdır. Fikret, anlamın beyitte tamamlanmasını ortadan kaldırarak şiiri düz yazıya yaklaştırmış, sone nazım şeklini edebiyatımızda ilk defa kullanarak bu türe büyük rağbet kazandırmış ve Divan edebiyatı nazım şekli olan müstezadı değiştirerek serbest müstezadı oluşturmuştur. Kısacası Servetifünun şiirinde yeni olan ne varsa büyük ölçüde Tevfik Fikret'in eseridir.

Sanatçının eserlerini içerik bakımından iki bölümde incelemek mümkündür. Tevfik Fikret, Servetifünun Edebiyatında bireysel konulara eğilip daha çok sanat için şiirlerini yazar. Sanatçının eserlerinde bu dönemde toplumsallık görülmez. Tevfik Fikret'in bu dönemine örnek olarak aşağıdaki "Ömr-i Muhayyel" adlı şiiri gösterilebilir.

Sanatçı 1901 sonrası şiirini toplumun hizmetine verir, özellikle de Meşrutiyet'ten sonra tamamen toplumsal şiirler yazar. Bu dönemdeki toplumsal içerikli şiirlerinde bile şeklin kusursuz olmasına dikkat eder.

Tevfik Fikret, bu şiirinde devleti sömüren ve halkın üzerinden kendisine geçim kaynakları oluşturan insanları ağır bir şekilde eleştirir. Güçlü bir satirik şiir yazarı olan Tevfik Fikret, diğer sanatçılar gibi şiirini toplumsal amaç için kullanırken şiirin şekil özelliklerinden taviz vermez. Onun şiirleri içerik kadar biçim bakımından da güçlüdür.

Sanatçının özellikle "Sis" şiiri büyük yankı bulur. Tevfik Fikret, o döneme kadar hep güzelliklerin sembolü olan İstanbul'u bir sisin içinde tasvir etmiş ve tüm kötülüklerin kaynağı olarak göstermiştir.

Sis Şiiri

İstanbul'u tüm kötülüklerin kaynağı olarak gören Tevfik Fikret'in "Sis" şiiri aynı zamanda bir ekolü de başlatmış olur. İstanbul'un ahlaki çöküntüsünü anlatan Yakup Kadri'nin "Sodom ve Gomore" adlı eseri ve Mithat Cemal Kuntay'ın "Üç İstanbul" adlı eseri bu şiirin yolundan giden eserlerdir.

Kısaca özetleyecek olursak;

Servetifünûn Edebiyatının kurucusu, şiir alanındaki en büyük temsilcisidir.

Sanat yaşamı iki döneme ayrılır:

a. Servetifünûn Dönemi (1885-1901): Bu dönemi Servetifünun'daki çalışmaları oluşturur. Servetifünun anlayışına bağlı şiirlerinde işlediği konular, özellikle aşk, doğa ve günlük yaşamda karşılaşılan bazı küçük olaylardır. Bu dönemde "sanat için sanat" anlayışını benimsemiştir.

b. Servetifünûn'dan Sonra (1901-1915): Servetifünun topluluğunun dağılmasından sonra yazdığı şiirlerde toplumsal konulara yönelmiştir. "Hürriyet" ve "vatan" bu şiirlerinin başlıca temalarıdır. Bilim, fen, teknik, insanlık gibi konuları da işlemiştir. "Toplum için sanat" anlayışını benimsemiştir, ilk dönem şiirlerindeki bireysel acıma, bu dönemde toplumsal başkaldırıya dönüşür.

Şiirde beyit bütünlüğünü kırmış, anlamın bir beyitte tamamlanması geleneğini ortadan kaldırmıştır. Nazmı nesre yaklaştırmıştır.

Şiirlerinde aruz ölçüsünü kullanan Tevfik Fikret, aruz ölçüsünü Türkçeye başarılı bir şekilde uygulamıştır. Şiirlerinde aruzla Türkçeyi bağdaştıran iki şairden biridir. (Diğeri Mehmet Akif) Hece ölçüsünü, sadece çocuklar için yazdığı şiirlerde kullanmıştır. Divan şiirinin müstezat nazım biçimini değiştirerek "serbest müstezat" biçimini geliştirmiştir. Fransız şiirlerinden alınan "sone"yi kullanan ilk şairlerdendir. Şiirlerinde "biçim"e önem veren Fikret, "parnasizm" akımından etkilenmiştir. "Manzum hikâye" türünde şiirleri vardır: Balıkçılar, Nesrin, Ramazan Sadakası, Hasta Çocuk. Şiirlerinde karamsarlık hâkimdir. Şiirlerinde yabancı sözcük ve tamlamalara çok yer vermiştir. Dil, konuşma bölümlerinde sade; tasvirlerde oldukça ağırdır. Divan edebiyatıyla bütün bağlarını koparmış; Batı edebiyatını, özellikle de Fransız edebiyatını örnek almıştır. İnsanları birbirine düşürdükleri için bütün dinlere düşmandır. Tarihe ve kutsal değerlere de karşıdır. Dinlerin tutumlarını beğenmemekle birlikte Allah'ı kabul eder.

Recaizâde Mahmut Ekrem'in "Güzel olan her şey şiirin konusu olabilir." anlayışıyla başlayan şiirin konusunu genişletme girişimine genişlik getirmiştir. Recaizâde ile başlayan kartpostal altına şiir yazma modasını sürdürmüş, hem başkalarının hem de kendisinin yaptığı resimlerin altına şiirler yazmıştır. (Aveng-i Şühur) Portre-şiir yazma tarzını geliştirmiştir. "Aveng-i Tasvir" adlı şiirinde on iki sanatçımızın tasvir ve tahlilini yapmıştır. "Sis" şiirini toplumu sıkı hürriyetsizliğe karşı yazmıştır, İstanbul'u olumsuz yönleriyle anlatır. 1902'de yazdığı bu şiirde, İstanbul'u "fahişe bir kadın"a benzetererek istibdat yönetimine ve buna boyun eğen zihniyete nefretini anlatır. Bu şiir büyük yankı uyandırmıştır. "Tarih-i Kadim" şiirinde din kurumunu ve tarihi eleştirir. Bundan dolayı Mehmet Akif'le tartışır. "Doksan Beşe Doğru" adlı şiirinde İttihat ve Terakki'nin, Meclis-i Mebusan'ı kapatmasına gösterdiği tepkiyi dile getirir. Ferda'da gençlere seslenmiştir. "Balıkçılar" adlı şiiri yoksulluğu anlatan manzum hikâye türünde bir şiirdir. Han-ı Yağma, Promete, Millet Şarkısı diğer önemli şiirleridir. Gençlere yönelik öğretici şiirleri de vardır. "Kulak için uyak" anlayışını benimsemiştir. Tevfik Fikret'in nesirleri de "Dil ve Edebiyat Yazıları" adıyla kitaplaştırılmıştır.

Bugün açız yine evlatlarım, diyordu peder,
Bugün açız yine; lâkin yarın, ümid ederim,
Sular biraz daha sakinleşir... Ne çare, kader!
- Hayır, sular ne kadar coşkun olsa ben giderim
Diyordu oğlu, yarın sen biraz ninemle otur;
Zavallıcık yine kaç gündür işte hasta...

- Olur;

Biraz da sen çalış oğlum, biraz da sen çabala;
Ninen baban, iki miskin, biz artık ölmeliyiz...
Cocuk düşündü şikayetli bir nazarla: - Ya biz,
Ya ben nasıl yaşarım siz ölürseniz?

Hâlâ

Dışarda gürleyerek kükremiş bir ordu gibi
Döverdi sahili binlerce dalgalar asabi.

- Yarın sen ağları gün doğmadan hazırlarsın;
Sakin yedek biraz ip, mantar almadan gitme...
Açınca yelkeni hiç bakma, oynasın varsın;
Kayık çocuk gibidir: Oynuyor mu kaydetme,
Dokunma keyfine; yalnız tetik bulun, zirâ
Deniz kadın gibidir: Hiç inanmak olmaz ha!
Deniz dışarda uzun sayhalarla bir hırçın
Kadın gürültüsü neşreliyordu ortalığa.

- Yarın küçük gidecek yalnız, öyle mi, balığa?

- O gitmek istedi; 'Sen evde kal! ' diyor...

- Ya sakın

O gelmeden ben ölürsem?

Kadın bu son sözle

Düşündü kaldı; balıkçıyla oğlu yan gözle

Suluk dudaklarının ihtizâz-ı hâsirine

Bakıp sükût ediyorlardı, başlarında uçan

Kazayı anlatıyorlardı böyle birbirine.

Dışarda fırtına gittikçe pür-gazab, cûşan

Bir ihtilâc ile etrafa ra'seler vererek

Uğulduyordu...

- Yarın yavrucak nasıl gidecek?

Şafak sökerken o, yalnız, bir eski tekneciğin

Düğümlü, ekli, çürük ipleriyle uğraşarak

ilerliyordu; deniz aynı şiddetiyle şırak -

şırak dövüp eziyor köhne teknenin şişkin

Siyah kaburgasını... Ah açlık, ah ümid!

Kenarda, bir taşın üstünde bir hayâl-i sefid

Eliyle engini güya işaret eyleyerek

Diyordu: 'Haydi nasibin o dalgalarda, yürü! '

Yürür zavallı kırık tekne, yürür; 'Yürümek,

Nasibin işte bu! Hâlâ gözün kenarda... Yürü! '

Yürür, fakat suların böyle kahr-ı hiddetine

Nasıl tahammül eder eski, hasta bir tekne?

Deniz ufukta, kadın evde muhtazır... ölüyor:

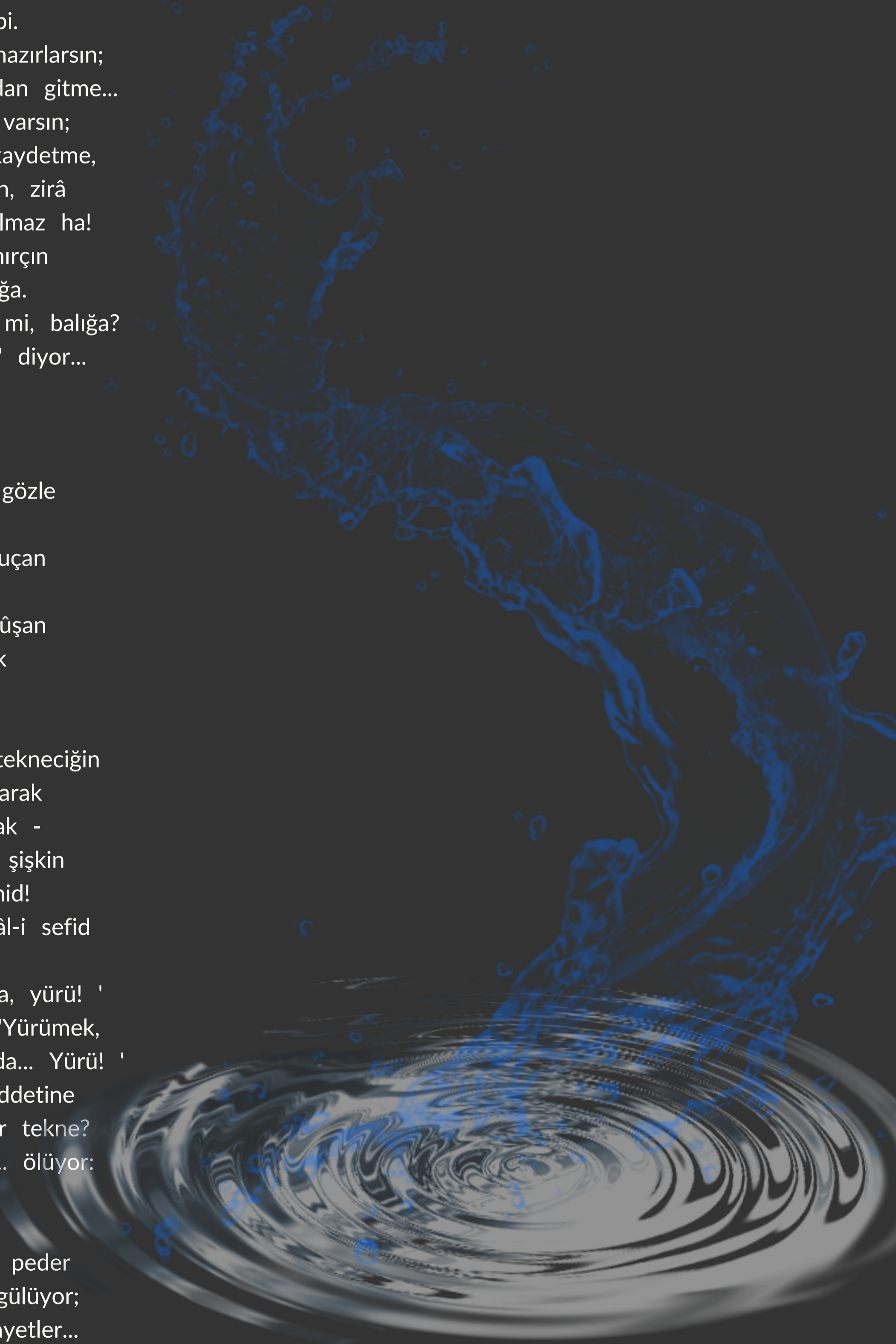
Kenarda üç gecelik bâr-ı intizâriyle,

Bütün felaketinin darbe-i hasariyle,

Tehi, kazazede bir tekne karşısında peder

Uzakta bir yeri yumrukla gösterip gülüyor;

Yüzünde giryeli, muzlim, boğuk şikayetler...

Emre Erbatur
İşkence
Öykü

Her zamanki görüntü. Bu sınıf bir mezbaha. Öğrenciler yerden kıvrılan çengellerle ayaklarından yere tutturulmuş et parçaları, yerlerde kan kıvamında bir nem. Soğuk, karanlık bir Aralık sabahında, yirmi kadar öğrenciye floresanların her ayrıntıya, her kıvrıma, her kavise, her devinime sebepsiz bir cartlık, neşe dağıtan ışığı altında İngilizce metin okutmak kötü çeviri kokan uzun cümlelere benziyor. Bütün yolcularının uyuduğu bir gece otobüsünün göz kapakları yırtılıp alınmış şöförüyüm. Türküye öykünüp gece gündüz gittiğim sanılmamalı.

Uyuyorlar. Gözleri açık uyur benim öğrencilerim. İsteksizlikleri ve sıkıntıları göz yuvarlarında uykumsu, ince bir tabaka halinde katmerleniyor. Her şeyi bu tabakanın ardından görüyorlar. Okumalarını söylediğim metin İnsan Hakları Beyannamesiyle, dünyanın çeşitli bölgelerindeki hak ihlalleriyle ilgili. Maddeleri ortalama bir düzeyde bir İngilizceyle yeniden yazmışlar, oradan buradan da olay örneği serpiştirmişler. Basit ve yalın bir metin aslında. Anafikir fazlasıyla belirgin. Çoğu tarihsel bilgi ve olay analizi. Metin okunacak, tartışılacak.

Yaklaşık yirmi küsur yıldır, diyorum, sınıfın soğuk havasında sözcüklerim sırtarak buharlaşırken, bu lânet yeryüzünün havasını soluyorsunuz. Bu yirmi yılın sizde bir izi olmalı.

Sınıfta çıt yok. Canım öğrencilerim beş dakikadır okuduklarını, okuduklarını anladıklarını sanmamı umuyorlar. Hep aynı sayfaya dikili gözleri. O ince tabaka, puslu, ebleh bir ifade veriyor yüzlerine. Kimisi sözde çaktırmadan cep telefonuna bakıyor, el çabukluğu marifet, hiç bakmadan, aslında metni okuyormuşçasına mesaja cevap yetiştiriyor. Aklımdan bin türlü şiddet sahnesi geçiyor. Taramalı tüfek, falaka, beyzbol sopası, budakları tam temizlenmemiş meşe odunu, ıslak havlu. İnanılmaz bir girişme isteği. Beyefendiyim. Çok sakinim. Bir keresinde bir öğrencim sormuştu, hocam, demişti, siz böyle okutuyorsunuz, okumuyoruz; anlatıyorsunuz, dinlemiyoruz, siz rahatsız olmuyor musunuz bundan? Canım kardeşim, demiştim, her işin bir kaşarlanma mertebesi var. Sınıf kısacık bir kahkahaya kesmişti. Sonra da buza.

Acı çektiklerini biliyorum. Bekleme salonunda, berberde okumayacakları bir metin bu. Televizyonda zaplayacakları bir mesele. Birileri madde madde yazmış. Kimse uymuyor o maddelere. Baba, bize ne? Türkiye'den bahsedilmiyor, diye düşünüyorum, metne tekrar göz atarken. Herhalde ondan, diyorum, kırıldı kırılacak bir umutla. Batı'ya sözde tepkilerini böyle gösteriyorlar, diyorum temkinli bir iyimserlikle. Saatile bakıyorum. Az önce de beş geçiyordu. Pili yeniydi sözde. Bu seni iki sene götürür, demişti pili takan dallama. Bana takmadın ki pili manyak! Saatimin bileğimde aç bir anakondaya dönüştüğünü hissediyorum. Sonra birden bir çingiraklı yılan sesi.

Arada iyi öğrenciler de var tabii. Solumda çalışkan bir çift oturuyor. Sevgililer ama birbirlerine pek ilişmiyorlar. Hırsıyla okuyorlar paylaştıkları kitaptaki metni. Bilmedikleri kelimelerin altını çiziyor, sözlüğe bakıyorlar. Oğlan notlar alıyor sayfa kenarlarına. İmreniyorum. Şimdi erkek kıza bir yeri işaret ediyor parmağıyla çingiraklı yılan sesiyle kıkırdarak. Kız da gülümsüyor mahcup. Erkeğin çingiraklı yılan sırtışı, kafasını sallayışı sınıfın bembeyaz, bomboş kâğıtsı havasını zorluyor. Ötekilerde pek kıpırtı yok. Arkadaki tipler gerçekten uyuyor. Birbirinin tıpkıbasımı beş moda cimcimesi kozmetik tartışıyor. Gözlerimle karşılaşınca ortak kitaplarının aynı sayfasına bakıyorlar yenilenen bir ilgiyle. Algıda seçicilik değil bu, algıda seçmeyicilik. Konu usul usul değişiyor. Biri ötekine saçlarını soruyor. Öteki saçlarının ucunu alıp anlatıyor kuaför çocuğun neyi, kaçta yaptığını. İnanmıyorum, diyor biri. Şaka gibi, diyor bir başkası. Masamın önünde bir başka sevdalı çiftimiz var. Çok seviyorlar birbirlerini. Sevgileri İngilizce'nin ve tüm her şeyin üzerinde. Sevişmek haram ama.Yazık! Sevişmelerinin bir kısmı sınıfa taşıyor. Gözleri ve yüzleri önlerindeki tek fotokopide. Oğlanın bir eli kızın belinde. Öteki eli sıranın altındaki telefonunda. Kızın eli oğlanın ensesinde. El bazen saçlarını, yanağını okşuyor çocuğun. Kulak memesini işaret ve baş parmağıyla sıvazlayarak hamur kıvamı tutturmayı öğreniyor. Bu

işkencenin ortasında azıcık sevdanın kimseye bir zararı yok. Kendimi bu sevdaya inandırmak istiyorum.

Masamın üzerinde dersle ilgili bir Öğretmen Elkitabı duruyor. Ayrıntılı, güzel, nefis. Müthiş de kokuyor. Cevap anahtarı da var. Ama öğrencilerin isteksizliği, benim kaşarlığımla ilgili hiçbir şey yok bu kitapta. İnsan hakları beyannamesi de öyle. Güzel. Kapsamlı. Ama birilerinin bu maddelere uymak istemeyeceği; hadi onu geçtim, bu maddelerle ilgili hiçbir şey okumak istemeyeceği hiç hesaba katılmamış.

Kanıksamışlığımla sümüksü, anlayışlı bir gülümsemeye yoğuruyorum. Onbeş dakika çoktan geçmiş. Kitabı elime alıyorum. Çalışkan çift dışında hiç kimse okumamış metni. Benim başlamamı, bir şeyler sormamı, çalışkan çiftin cevaplamasını, benim bir şeyler gevelememi, sonra da bugünlük bu kadar, deyip siktir olup gitmemi, onları da siktir etmemi bekliyorlar.

Böyle olmuyor. Birden kapı açılıyor ve içeriye bir genç kız giriyor. İzin istemeden bir slogan atıyor çığlık çığığa. İşkenceler bizi yıldırılmaz! İnsanlık onuru işkenceyi yenecek! Bir bildiri okuyor. Herkesle göz temâsı kurarak haykırıyor. Arkadaşlar!... Göz altında işkenceden ölen Umut Tanay adlı arkadaşlarının ölümünü protesto etmek için herkesi bugün saat onikide bahçede toplanmaya davet ediyor. Gözleri kanlı. Öfkeli yüzü pembeleşmiş. Bal rengi saçları dağınık, giydiği dizlenmiş kot belinden hafifçe düşmüş, üzerindeki bluz eski, ayaklarında parmak uçları aşınmış, bez spor ayakkabılar var. Ama o içeri girip çığlık çığığa şarkısını söylerken sınıfa bir şeyler oluyor sanki. Bileğimdeki anakonda gevşiyor örneğin. Çalışkan çift konu dışı kalmış. Sevgililer hiç istiflerini bozmuyorlar. Hatta fırsattan istifade küçücük öpüşüyorlar. Kız bildirisini bitirip geldiği gibi hışımla çıkıyor sınıftan. Ardında ıslak toprak, yeni biçilmiş çimen; iki dostun sohbet ederken içtiği yeni demlenmiş çayın kokusunun göğe yükseldiği, güneşin henüz yakmaya başlamadığı, çoktan unuttuğumuz serin bir yaz sabahını bırakıyor. Bir de kapıyı açık bırakıyor. Ne yazık ki yerimden kalkıp kapıyı üzerimize kapatıyorum. Kapıyı kapatırken kızın başka bir sınıftan çınlamalarının koridora dökülüşünü duyuyorum. Aynı enerji, aynı tutku, aynı ileti, farklı sözcükler, aynı beyhudelik. Yılmıyor. Kanıksamışlığım kanırtılıyor. Utanıyorum.

Sınıftan içime sızan soğuğu deşen bir sıcaklık yayılıyor içime. Sınıfa bakıyorum gevrek bir keyifle. Yüzümdeki gevreklik kanımla birlikte donup bayat bir simit edasıyla kırılıyor. Sevgililer hâlâ çok aşık. Çalışkanlar ağzımın içine bakıyor. Ortadaki cimcimler ayakkabılara geçmiş. Arka sıralar bir ara kopayazdıkları memleket rüyasında.

Ağzımı açıyorum sanki. Tek bir söz olsun. Yarı açık ağzımla donakalıyorum. Ağzımdan çıkan son soluklardan biri buhar olup sınıfın soğuşuna karışıyor.

Bedri Tezgit, İzzet Geyve, Küçük Muharrir takma adlarını da kullandı. Babası Kastamonulu Mehmet Necati Gönül, vaizlik, müftülük yaptı, Sarıyer müftülüğünden emekli oldu. Annesi Fatma Bedriye Hanım, Geyveli Müderris Hafız İbrahim Hakkı Efendi'nin kızıydı, mide humması hastasıydı, Fatih yangınında yaşadıkları konak da yanınca, zayıf bünyesi bu ağır şoku kaldıramadı. Necatigil iki yaşındayken, yaşamını yitirdi (1896-1918). Bir süre ona Karagömrük'te anneannesi baktı. Sonra babasının Beşiktaş'ta bir saray memurunun kızı olan Saime Hanım'la evlenmesiyle yaşamı anneannesiyile babasının evi arasında geçmeye başladı.

Babasının bu evlilikten iki kızı oldu (Sabahat, 1921 ve Fahamet, 1923). Behçet Necatigil ilkokula başlayacağı yıl, anneannesinin de hastalanması üzerine, Karagömrük'ten Beşiktaş'a, babasının yanına geri döndü ve 1923'te Beşiktaş Çevri Usta Okulu'na başladı.

Behçet Necatigil

Babasının Singer dikiş makineleri firmasında müfettiş olarak işe başlaması üzerine ailesiyile birlikte Kastamonu'ya taşındılar. Son sınıfı Kastamonu Muallim Tatbikat Mektebi'nde okudu ve 1927'de mezun olarak Kastamonu Lisesi'nde ortaöğrenimine başladı. Ancak, yıllar önce yetersiz beslenme ve bakımsızlık nedeniyle başlamış olan hastalığı "adenit tüberküloz" yüzünden öğrenimine ara vermek zorunda kaldı. Aile yeniden İstanbul'a taşındı. İstanbul'da ameliyatlara ve elektrik tedavileriyle geçen uzunca bir süreden sonra öğrenimine 1931 yılında Kabataş Lisesi'nde, orta ikinci sınıftan yeniden başladı ve 1936'da okulun edebiyat bölümünden birincilikle mezun oldu.

Edebiyata olan ilgisi, Kastamonu'da, ortaokul yıllarına dayanır. Şair Zeki Ömer Defne edebiyat öğretmeniydi, onu hep yazması için destekledi. Defterine 23 Ocak 1930 günü: "Yarının iyi bir kalemine sahipsin. Boş durma, oku!" diye yazdı. Necatigil ortaokul yıllarında dergi çıkarmaya başladı. Kendi ifadesiyile "17 Ekim 1927'den itibaren eskilerin eser-i cedid dedikleri kâğıtları 'El-Marifet' matbaası adını verdiği hususi matbaasında (yani kendi el yazısıyyla) doldurarak hazırladığı Küçük Muharrir adındaki bu dergiyi, 14. Sayısıyla birlikte birinci cildini kapamış ve iki yıllık bir tatilden sonra 20 Haziran 1932'den itibaren ikinci cildine başlayarak 12 sayı daha çıkmış". Bugüne kadar saklanmış olan bu dergilerin okuyucuları arkadaşları ve akrabalarıydı.

Aynı yıllarda, Akşam gazetesinin haftalık Çocuk Dünyası sayfasına "Küçük Muharrir" imzasıyla şiirler, fıkralar, hikâyecikler yazdı. 1931-1933 yılları arasında sürdürdüğü bu çalışmalarının karşılığında, yıllar sonra bir röportajda dediğine göre, dergi yönetiminden telif ücreti de aldı, telif ücreti yerine çikolata ve bonbon da...

Necatigil Kabataş Lisesi'ni bitirdi, Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne devam etti. Bu arada Alman Filolojisi'ndeki bazı derslere konuk öğrenci olarak katıldı ve ilk ders yılı sonunda "Deutscher Akademischer Austauschdienst" kuruluşunun davetlisi olarak bursla Berlin'e gönderildi; dört ay Almanya'da kalarak Berlin Üniversitesi'nin dil kurslarına katıldı. Yüksek öğrenimini 1940 yılında tamamladı, okulu birincilikle bitirdi. Aynı yıl Kars Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak atandı.

İklim koşullarına uyum sağlamakta güçlük çekip hastalanması üzerine 1941 yılında Zonguldak Çelikel Lisesi'ne, 1943 mart ayında da İstanbul'a, Pertevniyal Lisesi'ne tayin edildi. İki ay sonra, yaz dönemine girince yedek subaylık için başvurarak Ankara'ya gitti. Temel eğitim sonrası askerlik görevini İzmir'de levazım subayı olarak yaptı (ekim 1943-kasım 1945) ve terhis olmasının ardından İstanbul'a, on beş yıl süreyle çalışacağı Kabataş Lisesi'ne atandı (aralık 1945).

İlk şiir kitabı Kapalı Çarşı da aynı yıl yayımlandı. Yine aynı yıl, İstanbul Üniversitesi Alman Filolojisi'ne kaydını yaptırarak iki yıl süreyle, öğretmenliği ve öğrenciliği birlikte sürdürdü. İki yıl sonra, lisedeki ders saatleri arttığı için, modem Almanca sertifikası alarak Alman Filolojisi'ndeki öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı.

Zonguldak'tan İstanbul'a döndükten bir süre sonra, 1948 yılında Edebiyat Fakültesi öğrencisi olan ve o dönemde Sarıyer Ortaokulu'nda stajyer öğretmen olarak çalışan Huriye Korkut'la tanıştı. Ağustos 1949'da Necatigil'in ailesinin yaşadığı Beşiktaş, Valideçeşmesi, Dibekçi Kamil Sokağı (şimdi Enis Akaygen Sokağı), 22 numaralı evde, aile arasında kıyılan bir nikâhla evlenerek yine Valideçeşmesi, Setüstü Sokak, 22 numaralı kiralık eve taşındılar. 1951 yılında ilk kızları Selma dünyaya geldi. 1955 yılında, Beşiktaş Camgöz Sokağı'ndaki 22 numaralı ahşap evi satın alarak oraya taşındılar. 1957 yılında küçük kızları Ayşe doğdu. 1964 yılında yine Beşiktaş'ta, Nüzhetiye Caddesi üzerindeki Deniz Apartmanı'nın bir dairesini satın alarak oraya taşındılar. Necatigil, ölümüne dek bu apartmanın 23 numaralı dairesinde yaşadı.

Necatigil, 1960 yılında Çapa Eğitim Enstitüsü'ne tayin edildi ve 1972 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emeklilik dönemini, evinde yoğun bir biçimde çalışarak geçirdi. 1979 yılının kasım ayında akciğerlerindeki rahatsızlık nedeniyle Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'ne yatırıldı. Kısa bir tedavi döneminin ardından, 13 Aralık 1979 tarihinde aramızdan ayrıldı. İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığında yatıyor. Ölümünden sonra ailesi tarafından konulan Necatigil Şiir Ödülü, 1980'den beri veriliyor.

1960 yılında yayımlanan Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nde, şiir serüvenini şöyle özetledi: "İlk şiiri lisede öğrenciyken, Varlık dergisinde çıkmıştı (ekim 1935). Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile-yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı. Arada biçim yenileştirmelerinden ötürü yadırgandığı da oldu, ama genellikle, eleştirmenler, onun için, tutarlı ve özel bir dünyası olan bir şair dediler."

Necatigil'in "Eski Sokak" şiirine konu olan Camgöz Sokağı'nın adı artık "Behçet Necatigil Sokağı". Ölümünün ardından, 1987 yılında yakın arkadaşlarının çabaları ve basın da desteğiyle, yaklaşık on yıl yaşadığı sokağın adı Belediye tarafından "Behçet Necatigil Sokağı" olarak değiştirildi. Şehr-i İstanbul Demeği de sanatçıların evlerini belgelemek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında, 19 Mart 2005 günü düzenlenen bir törenle Behçet Necatigil'in 1964 yılından 1979 yılında ölümüne dek yaşadığı Deniz Apartmanı'nın girişine bir plaket koydu.

Behçet Necatigil, Eski Toprak'la 1957 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, Yaz Dönemi kitabıyla da TDK 1964 Şiir Ödülü'nü aldı. Ölümünden sonra ailesi tarafından konulan Necatigil Şiir Ödülü, 1980 yılından beri veriliyor.

SEVGİLERDE

Sevgileri yarınlara bıraktınız
Çekingen, tutuk, saygılı.
Bütün yakınlarınız
Sizi yanlış tanıdı.
Bitmeyen işler yüzünden
(Siz böyle olsun istemezsiniz)
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı.
Siz geniş zamanlar umuyordunuz
Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.
Yılların telâşlarda bu kadar çabuk
Gececeği aklınıza gelmezdi.
Gizli bahçenizde
Açan çiçekler vardı,
Gecelerde ve yalnız.
Vermeye az buldunuz
Yahut vaktiniz olmadı

Banu Çarvuşođlu

Koku Öykü

En güzel yaşlarıydı kadının. En olgun, en bilgili, en dokunulmaz sırlarıyla gizemini koruduğu, en güzel yaşlarıydı. Otuzlu yaşları... Aynaya bakarken bunları düşünüyor hala pürüzsüz olan yüzünü inceliyordu. Ela gözleri çocukluğundaki kadar canlı bakıyordu yansımasına, geleceğine. Teni, ipek geceliğinin yumuşaklığı ile ürperdi. Uzun uzun seyretti kendini. Bal rengi saçlarını taradı. Makyajını temizledi. Yatağına geçmeden önce her gece yaptığı gibi lavanta kokusunu hafifçe gerdanına sürdü. Bu kokuyu seviyordu. Ruhunu hafifletiyordu. Tedirgin olduğu günlerde rahat ve kolay uyumasını sağlıyordu. Geçenlerde bir dergide rastlamıştı lavanta kokusunun insanları rahatlattığı, geceleri odaya sıkıldığında uyumalarına yardımcı olduğu bilgisine. Daha önce bilmediği bir şeydi. Fakat okurken kendisinde de bu etkiyi yarattığını anımsadı. Demek ki doğru aktarılmış bir bilgi diye düşünüp elindeki dergiyi kenara bırakmıştı.

Tenindeki lavanta kokusu odayı sararken, çoktan yatağına geçmiş dalmak üzereydi.

Esmâ yeni mezun olmuş bir edebiyat öğretmeni idi. Üniversite yıllarını çok iyi değerlendirmiş yeni atanan arkadaşlarına oranla kıyaslandığında gerçekten olağanüstü bir bilgi birikimine sahip olmuştu. Mesleğini severek yapacağını biliyordu. Kitaplarla cümlelerle dans etmeyi seviyor, onların uyumuna, içinde yarattığı duyguya anında bürünebiliyordu. Şiirleri, yazarlarını zihnine kazımıştı. Küçük bir arşivi vardı. Gelecekteki öğrencilerini bilgilendirmek adına sürekli araştırıyordu. Sayfalarda geziniyor, yenilenip çoğalıyordu. Kitaplar, şiirler konusunda doyumsuzdu. Az önce okumakta olduğu kitabı kenara bıraktı. Takılı kaldığı cümleyi ısrarla tekrarlıyordu.

“Hayat, ancak izin verdiğin sürece güzel olabilir.” Ne demekti bu şimdi? Neden bu cümle onu derinlere doğru sürüklemişti birdenbire?

“Hayat ancak izin verdiđin kadar güzel olabilir”

İçinden binlerce kez tekrar ettiği bu satır, hayatını bir film şeridi gibi gözlerinin önüne serdi. Tek bir izleyici vardı. Bir çift ela göz, Esmâ'nın ağlamaklı gözleri... Korkuları sıralanıyordu bedeninde. Sanki karanlığın içinde sessizce yok oluyordu. Kaygıları, hayalleri, güvensizliği, çaresizliği, tedirginliği... Yaşadığı korku dolu anları canlanıyordu. Yeryüzü çok garip bir yerdi. insanı neyle karşılaştıracığı, nereye sürükleyeceği hiç belli olmuyordu.

Bazen bir heves yelkenlisine kapılıp denizin dalgalı, coşkun sularında hazzın doruklarına ulaşmak gibi bazen de bir çocuk saflığında bulduğu ilk güvenli kucakta mutluluğu aramak gibiydi yaşamak. Ama bilemezdi insan yaşamın derinliklerine indiği anda onu ne sürprizlerin beklediğini.

Derin bir nefes aldı. Tutulduğu baş ağrısından kurtulmak istercesine ellerini sakaklarında gezdirdi.

Kalbine sığındı, gidecek bir yeri kalmamıştı. Düşündüğü sözcükleri zihninde uzatıp dile getirecek gücü hissetmiyordu kendinde. Elleri, vücudu titriyordu. İstemsizce soğuk soğuk terler döküyordu. Sakinleşmek adına annesini, annesiyle geçirdiği o derme çatma kulübedeki içtenlikle gülebildiği anları hatırlamaya çalışıyordu. O kadar gerilmişti ki bedeni, geçmişinde sahip olduğu güzel anıları bile yavaş yavaş siliyordu. Bedeni çocuktaki, kırılıyordu, savunmasızdı. Bunca karmaşıklığı kaldıramıyordu. Şekillendirmeye çalıştığı hamuru bıraktı. Biraz hava almak istiyordu. Somyanın olduğu yöne doğru ilerledi, pencereyi açtı. Biraz temiz hava alırsam bu titremeyle karışık terleme nöbetinden kurtulurum diye düşünmüştü. Araladığı pencereden dışarı uzattı başını, öyle hırçın bir rüzgar esiyordu ki dışarıda, terden boncuk boncuk olmuş yüzünde, bir anlık rahatlama yarattı. İki belik ördüğü saçları göründü yazmasını çekiştirince. İri ela gözleri ve özenle ördüğü saçlarıyla küçük bir peri gibiydi. O an, gözlerini kapattı. Rüzgarı teninde hissetmek, acısını, kimsesizliğini, cesaretsizliğini unutmak istiyordu. Gözlerini açtığı anda caddede Yusuf'un geldiğini gördü. Yanlış görüyorum herhalde diye düşündü, gelmesi için çok erkendi ve daha hiçbir işini bitirmemişti. Dikkatlice baktı. Evet, gelen oydu. Bu saatte neden geliyordu? Küçük, isteksiz hareketlerle pencereyi kapattı. Kalın kumaştan yer yer farklı renklerde yamalalar yapılmış perdeyi çekti.

Daha fazla düşünmek istemiyordu. Yattığı yerden doğrulup başucundaki şişeden bir yudum su içti. Tozlanmış raflara takıldı gözleri. Yavaşça doğruldu yerinden. Kütüphanesinde eskiden beri bakmaya cesaret edemediği, siyah, küçük bir kutu... Uzun süredir dokunulmamış, pencereden içeri sızan güneşe maruz kalmış yüzeyi yer yer daha soluktu. Üzerindeki tozları silip kapağını açtı, bir parfüm şişesi... Kokusuyla yüreğine dokundu. Kutuyu alıp, pencerenin önündeki koltuğa oturdu. Toz içindeki siyah kutu özlemlerine götürmüştü onu. Elindeki ıslaklıkla irkildi. Fark etmeden göz yaşlarına boğulmuş, ağlıyordu. Hiç durmadan, hıçkırıklar içinde ağlıyordu.

Perdeyi kapatmasıyla birlikte bir acı hissetti saçlarında. Yusuf'un çalışmaktan nasır tutmuş elleri onun ipeksi saçlarını kavramış çekiştiriyordu. İğrenç bir koku yayılıyordu teninden, nefesinden tiksintmemek elde değildi. Midesi bulanıyordu ona her baktığında, dokunduğunda. Geceleri ayrı bir işkence furyası, gündüzleri ayrı... Ne zaman değişecekti bu döngü? Ne zaman? Annesin, ablasının ve diğerlerinin kaderine, yaşadıklarına razı olmak istemiyordu. Değişmeliydi, değiştirmeliydi. Bu iğrenç adamın fütursuzca bedenine sahip olmaya, hayatına hükmetmeye hiç hakkı yoktu. Eğer böyle bir şey olacaksa kararı ben vermeliyim diye düşünüyordu, gözlerinde tuttuğu yaşlarla.

Uyumak üzereyken neden şimdi bu düşüncelere kapılmıştı. O küçük kızı neden hala geri çağırıyordu gecelerine. Gözleri elindeki parfüm şişene kaydı. Kapağını açtı. Bileğine sürdü. Çocukluğuydu bu koku, sığınaydı. Annesinin son kez hazırladığı koku... Çocuk yaşta o evden ağlayarak, Yusuf'un darmadağınık hayatına yolculuk yapmak zorunda bırakıldığında eline sıkıştırılmıştı. Lavanta kokusuydu.

Rifat Ilgaz

Şiir yazmaya ortaokul öğrencilik yıllarında başladı. İlk şiiri 27.07.1927'de, günlük Nazikter gazetesinde yayınlandı. Ayrıca; Açıköz(Kastamonu) , Güzel İnebolu ve Güzel Tosya gazetelerinde şiirleri ve yazıları yayınlanmaya başladı.

Lise yıllarında babasının ölümü nedeniyle buradan ayrıldı. Yatılı olarak Kastamonu Muallim Mektebi'nde öğrenim gördü. 1930 yılında mezun oldu. Altı yıl süreyle Gerede, Akçakoca, Hendek ile Düzce arasında Gümüşova'da ilkokul öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünü 1938 'de bitirdi ve Adapazarı Ortaokulu Türkçe Öğretmenliğe başladı. 1939'da İstanbul Karagümrük Ortaokulu'nda Türkçe Öğretmenliğine başlayan Ilgaz'ın, yazı ve şiirleri büyük dergilerde yayınlanmaya başladı. 1940 'da Çığır, Oluş, Ulus, Güneş, Yücel, Varlık, Hamle ve Yeni İnsanlık dergilerinde şiirleri çıktı ve aynı yıl Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi. Hasan Tanrıkut, Sabahattin Kudret Aksal, Salah Birselle tanıştı. Ömer Faruk Toprak ile 9 Eylül 1942'de Yürüyüş Dergisi'ni çıkardılar. Bu dergide Orhan Kemal, Sait FAİK, Cahit Irgat, A.Kadir, Nazım Hikmet (İbrahim Sabri) ile birlikte çalıştılar.

1943'te ilk kitabı 'Yarenlik'i yayınladı. Şiirleri olağanüstü bir ilgi gördü. Ocak 1944'de 'Sınıf' adlı şiir kitabı çıktı. Sıkı yönetim kararı ile toplatıldı. Pertev Naili Boratav 'Sınıf' için: 'Yeni Türk şiirine inanmayanlara, Rifat Ilgaz'ın kitabını okuyup anlamalarını dilemekten başka yapılacak birşey yoktur' diye yazdı.

1945'te Gün Dergisi çıktı. Ilgaz bu dergide sekreterdi. Bu dergide yazıları yayınlandı. Aziz Nesin'in Cumartesi Dergisine ortak oldu. Seçici kurulda çalıştı. 1946'da Esat Adil, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin ile birlikte Gerçek Gazetesini çıkardılar. 1946 Ekim ayında Yığın Dergisini'ni Esat Adil ve Adil Yağcı ile birlikte çıkardılar.

Öğretmenliğe yeniden döndükten sonra Boğazlayan-Yozgat'a tayini çıktı. Hastalığı nedeniyle Validebağ Sanatoryumunda yattı. Şubat 1947'de Sabahattin Ali, Aziz Nesin ve Mim Uykusuz'un çıkardığı Marko Paşa kadrosuna girdi. Sık sık kapatılan bu derginin daha sonraları sorumlu müdürlüğünü üstlendi.

Malum Paşa, Merhum Paşa, Hür Marko Paşa gibi dergilerin adı sık sık değişiyordu. 1950'li yıllarda Ilgaz, gazetecilik yapmaya başladı. Sakıncalı olduğundan gazeteler ve dergiler imzalarına pek yer vermediler.

1952-1960'da Tan Gazetesi'nde dizgici-düzeltilmen ve röportaj yazarı olarak çalıştı. Turhan Selçuk ve İlhan Selçuk'un çıkardığı Dolmuş Dergisi'ne 'Stepne' takma adıyla yazılar yazdı. Hababam Sınıfı, Pijamalar(Bizim Koğuş) , Don Kişot İstanbulda bu dergide dizi olarak yayınlandı. Hababam Sınıfı'nı da isminin sakıncalı olması nedeniyle 'Stepne'(Yedek Lastik) takma adıyla yazdı. Ocak 1953'te Devam adlı şiir kitabını çıkardı ve bu kitap da toplatıldı.

1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra kendi adıyla yazı ve şiir yayınlama özgürlüğüne kavuşan Rifat Ilgaz Demokrat İzmir, Akbaba, Vatan, Yeni Gün, Yeni Ulus gibi yayın organlarında ve kimi edebiyat dergilerinde yazı yazabildi. Sınıf Yayınları'nı kurdu ve kendi kitaplarını yayınlatabildi. 1970'te Basın Şeref Kartı'nı aldı. 1974'te emekli oldu. Doğum yeri olan Cide'ye yerleşti.

12 Eylül 1980 döneminde göz altına alındı. Tutukluluğu sona erince İstanbul'da oğlu Aydın Ilgaz ile birlikte ölümüne kadar yaşamaya başladı. Bu olaylar 'Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra' adlı kitabında anlatılır. Onu hepimiz Hababam Sınıfı'nın yazarı olarak bildik. Altmış kitabı olmasına karşın onun şairliğini, romancılığını ve öykü yazarlığını unutmamamız gerekir.

Kitaplarında; çağdaş, ileri görüşlü, ulusumuzdan yana birlikteliği önerir. Yıllarca bizden kendisini uzaklaştırmaya çalışan yönetimlerden sonra, demokrasi yolunda ülkemizdeki gelişmeler Rifat Ilgaz adını yeniden yücelttiyse de, Sivas Olaylarının acısına dayanamayan duyarlılığı 7 Temmuz 1993 günü aramızdan ayrılmasına neden oldu.

Bir Sınavsa Eğer

Girdiğim çıktığım yerler tanığımdır
Kapımı çalanlar gece yarılarında
Okunan kararlar yüzüme karşı
Korkmuyorum duygusal bitişlerden
Tükenen kurşun kalemler tanığımdır

Ölümlle burun buruna bir gençlik boyu
Sıtmasında vereminde Anadolu'nun
Dönülmez bekleme kamplarında
Suçsa suç, sorguysa sorgu, hapisse hapis
Yaşamak gezin gözün arpacığın ucunda
Elimde hep böyle tükenen bardak

Yaşamak bir yürek işçiliği günümüzde
Ölümün anlamı değişti birden
Eskiden yataklarda beklerdik
Ders mi sınav mı görev mi belli değil
Gelecekse ayakta bulsun dimdik
Açılan bir sorumsuz yaylım ateş
Bir top karanfildir göğsümüzde

Özgür Taş Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Yaka paça kaldırdım kendimi yataktan, duvara çarpa çarpa çektim aynanın karşısına. Suratımın her çizgisiyle ayrı ayrı ilgilendim. Karşımdaki sanki ilk defa karşılaştığım biriydi. Sonra başladım hesaplaşmaya. Cümlelerim kesik kesikti. Karşımdaki beni anlamıyor gibiydi. Kendime bu kadar uzaklaşmış olamam diye düşündüm. Sonra içeriye geçip uyumaya devam etmek istedim. Ama hayır!

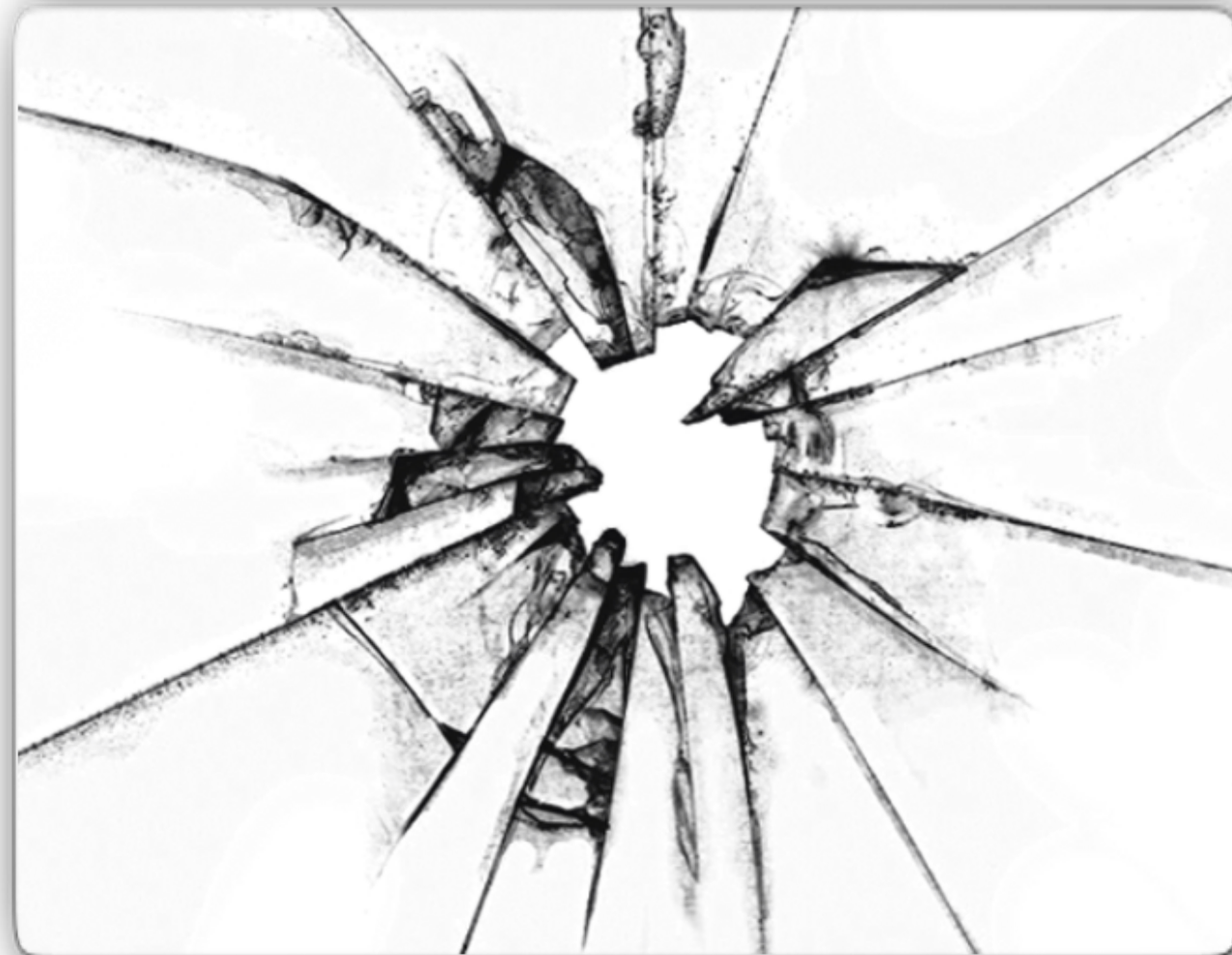
Bu defa değil.
Bir kez daha kaçamazdım kendimden.
İnsanın kendisiyle hesaplaşması bu kadar zor bir şey miydi gerçekten?
Bunun cevabını bile bilmiyordum.

Utancımdan eğdiğim başımı kaldırdım ve aynanın yanındaki jilet parmaklarımın arasında dönüyordu artık. Başladım konuşmaya:

Önüme çıkan engelleri aşmak yerine her defasında yolumu değiştirdiğim için, yürüyebileceğim, ilerleyebileceğim başka bir yol kalmadı. Hayatım basit vazgeçişlerle dolu. Bir defa, sadece bir defa savaşmayı deneseydim, belki de bu kadar farklı yolda yürümek zorunda kalmazdım. Belki de bu kadar yorulmazdım. Ruhumu birkaç mandala tutuşturup assam, her şey güzel olacakmış gibi, her şey bir anda bitecekmiş gibi. Ve öyle bir yorgunluk, öyle bir tükenmişlik var ki üstümde uyusam asırlar sürecekmış gibi...

İrkildim.
Parmaklarımın arasından uzun ve sıcak bir nehir akıyordu buz gibi fayansa. Ben konuştuğum karşımdaki yansıma git gide kayboluyordu. Tahmin ettiğim gibiydi her şey, ilk kez karşılaşıyordum onunla, ilk kez hesaplaşıyordum. Ve artık yalnızım. Birkaç saat öncesine göre daha güçlüyüm. Kendim olmaya, kendimi bulmaya daha yakıным. Ve artık kendimden kaçmıyorum. İçimdeki bütün kötülükleri az önce birkaç jilet darbesiyle öldürdüm. İçimdeki kaçışları tek çırpıda boğdum. Katil olmak ancak bu kadar yakışırdı bir insana.

Odaya geçip, uy

Öğretmenler Günü

Öğrenim hayatımız boyunca, birçok öğretmenimiz olmuştur.

Yükseköğrenim dâhil, hayatımıza yön vermeye, yeteneklerimizi ortaya çıkararak bizi şekillendirmeye çalışan öğretmenlerimizden çok azını hatırlarız.

Sayıları, elli, altmış, yetmiş bulan öğretmenlerimiz içinde, aklımıza ilk gelenler vardır ve bu, çoğu kez sınıf öğretmenimizdir.

Kamil Aydoğan

Aklımıza ilk gelen öğretmenimiz, aslında, hayatımızın kahramanı, kurtarıcısıdır.

Öğretmenlerimizden, en çok ikisinin ya da üçünün daha adını bir çırpıda söyleyiveririz.

Diğerlerinden bazılarını ise, hayal meyal hatırlar; epeyce düşününce çıkarırız adını.

Bazılarının da simaları gözümüzün önündedir ama adını çıkaramayız bir türlü.

Bazıları ise, silinip gitmiştir hafızamızdan; hiçbir iz bırakmamıştır bizde.

İz bırakanlar da çeşit çeşittir.

Bazıları aklımızda, bazıları gönlümüzde, bazıları da ruhumuzda derin izler bırakmıştır.

Bazıları sınav kazandırmıştır, bazıları gönlümüzü kazanmıştır; bazıları ise, ruhumuzu onarmış, verdiği karakter aşısıyla, bütün fırtınalar içinde, dimdik ayakta kalmamızı sağlamıştır.

Sokrates, Konfüçyüs, İmam-ı Gazali de birer öğretmendi.

İlk ikisi, düşüncelerini yazıya dökmedi.

Ama her ikisi de, iki bin yıldan fazla zamandır, fikirleriyle yaşıyorlar; insanlığı etkilemeye devam ediyorlar.

Öğrencileri, onların “eserleri” oldular.

Sokrates de, Konfüçyüs da, aslında, aynı zamanda öğrencilerinin eseridirler.

Onlar büyük öğrenciler yetiştirdiler; öğrencileri de, onların binlerce yıl yaşamasını sağladılar.

* * *

İmam-ı Gazali ise, hem büyük eserler yazdı, hem de Nizamiye Medreselerinden, büyük öğrenciler yetiştirdi.

Neredeyse bin yıldır, insanları etkilemeye devam ediyorlar.

Şair, yazar ve Memur-Sen’in kurucusu Akif İnan da öğretmendi.

Yıllar önce, kendi isteğiyle, Uşak’tan Ankara’ya tayin oldu.

Görev yaptığı lisenin bazı öğrencileri, içlerindeki “Akif Hoca” sevgisinin bir sonucu olarak, atladılar Ankara’ya geldiler Akif İnan’ın ardından.

Ne bir tanıdıkları, ne akrabaları vardı Ankara’da.

Sadece “Akif Hoca” vardı.

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde okurken, benim de dersime girdi, benim de öğretmenim oldu Akif Hoca.

O vakit, Uşak’tan yola çıkıp, o günün koşullarında, Akif Hoca’nın ardından, kendilerini “bilinmedik” bir kentin kollarına atan genç insanları anladım.

Akif İnan, öğrencilerini seviyordu, etkiliyordu ve kendine çekiyordu.

* * *

Akif İnan’ın vefatının üzerinden on üç yıl geçti.

Ruhumuzda yarattığı izler, gün geçtikçe derinleşiyor.

Şimdi kendi kendimize sorma vakti.

“Yıllar sonra, öğrencilerimin hatırladıkları öğretmenler arasında, kaçınıcı sırada yer alırım?”

Geride, adına öğrenci denen, kaç ‘eserim’ kaldı?”

Ash Capsız Araf | Öykü Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni

O gün hayatımın son günüydü, belki de ilk günü. Sanırım olaya olaya nereden baktığımla alakalı. Kalbim yerinden çıkacak sandım. Amacım sadece evden çıkıp markete gidip birkaç bir şey alıp evime geri dönmektir. Döndüm de zaten. Döndüm değil mi? Dönmüşüm gibi geliyor. E peki bu dıt dıt sesi de nereden geliyor? Evin kapısını kapattığımı hatırlıyorum. Sonra açtım mı ben o kapıyı. Açtım açtım. Açmış olmalıyım. Hatırla. Hatırla kızım. Yokla Zihni'ni ne yaptım ben bugün? Ocağa çayı koydum, dolabı açtım baktım yumurta yok. Pijamalarımı bile değiştirmeden terliklerimi ayağıma geçirip kapıyı kapattım. Beş altı adım attığımı hatırlıyorum. Sonra sağıma soluma baktım, karşıya geçmek için adımlarımı sıklaştırdım. Sağıma soluma baktım mı ben. Bakmış olmam lazım. Yani karşıdan karşıya geçerken yapılması gereken tek şey budur: Sağa sola bakmak. Zeki kızım dır aslında, bakmadan geçeceğimi pek sanmıyorum. Markete girdim, yumurta aldım, parayı uzattım. Poşeti alıp çıktım. Yok artık, olamaz. Ben bunları yapmadım ki. En son hatırladığım yolun kenarında karşıya geçmeyi beklediğimdi. Aman Allahım... Bu salaklığı yapmış olduğuma inanamıyorum. Zihnimde gördüğüm o kırmızı ışık, sanırım bir arabanın farıydı. Peki öldüm mü şimdi ben? Yani öldüysem bu duyduğum sesler de neyin nesiydi. Geçenlerde teyzem anlatmıştı. Bir tanıdıkları kalp krizinden ölmüş, neyse işlemleri tamamlayıp adamı morga kaldırmışlar. Ailesi o gece eve dönmüş. Birkaç saat sonra gecenin bir yarısı telefon çalmış. Arayan öldüğü söylenen adamın doktoruymuş. Babanız yaşıyor, demiş. Arayan ölen adamın doktoruymuş. Babanız yaşıyor, demiş. Çocukları inanmamış, karısı deseniz oracıkta düşüp bayılmış. Hemen apar topar hastaneye koşmuşlar. Doktorun yanına jet hızıyla ulaşmışlar. Doktor; bu tarz vakalarla çok karşılaştıklarını, ölümle yaşam arasındaki ince çizginin bazen hiç o kadar da ince olmadığını anlatmış. Tabi bunun yanında bir dolu tıbbi terim kullanıp olayı literatürden örneklerle daha reel hale getirmiş de o kısmı teyzeme göre fasa fiso. Önemli olan kısım adamın morgta dirilmesi ve ardından tüm çevresine, gelene geçene o masum beyaz ışıktan bahsedip aslında yanına gelen herkesin sesini duyduğunu söylemiş. Bu olayı hatırladım birden, ne olduğumu bilmeden, ne yaptığımı farkına bile varmadan. Ben ölmüş müydüm şimdi? Yoo, teyzemin hikayesinde ki amca gibi olmuştum sanırsam. Bir nevi yaşayan ölüyüm. Nasıl hayata döneceğim hakkında zerre kadar fikrim yok. Soracağım kimse de yok. Hani bahsedilen beyaz ışık olsa ona doğru gidip yolumu bulmaya çalışacağım. Amma velakin ortada ışık mışık yok.

Dıtdıtdıtdıttttttttttttttttttttttt... Bu ses? Bu ses benim yaşamla ölüm arasındaki mücadelem en büyük kanıtı. Peki bu çizgide yürümeyi nasıl öğreneceğim? Tekrar gözlerimi açabilecek miyim? Peki ya tekrar kendim nefes alabilecek miyim? Düşünce dehlizlerinde kulaçlarımı sıklaştırırken bir tıkırtı duyuyorum. Sanırım bu annemin ayak sesleri. Elimi mi tutuyor ya, bu sıcaklık hissi başka birine ait olamaz. "Ah kızım. Benim güzel kızım. Ne diye dikkat etmezsin ki... Beni bu kadar çaresiz bırakmaya hakkın var mı hiç?" Canım annemin hıçkırıklarının arasından dökülen acitasyon cümlelerinden sanırım anlayabildiklerim bunlar. Gerisi kan ve gözyaşı. Sözlerine cevap vermek, tuttuğu elimi tutmak istiyorum.

-Şevket 16-

Ahmet Hamdi Tanpınar

23 Haziran 1901'de İstanbul'da doğdu. Kadı Hüseyin Fikri Efendi'nin oğlu. Baytar Mektebi'ni bırakarak girdiği Darülfünun-ı Osmani'nin (Bugünkü İstanbul Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi'nden 1923'te mezun oldu. Erzurum, Konya ve Ankara'daki liselerde öğretmenlik yaptı. Gazi Terbiye Enstitüsü'nde (Gazi Eğitim Enstitüsü) edebiyat dersleri verdi. 1933'ten sonra İstanbul'da Kadıköy Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat tarihi ve estetik dersleri verdi. 1939'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde yeni kurulan Türk Edebiyatı Kürsüsü profesörlüğüne getirildi. 1942 ara seçimlerinde CHP'den Maraş Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi, üniversitedeki görevinden ayrıldı. 1946 seçimlerinde tekrar aday gösterilmeyince bir süre Milli Eğitim Müfettişliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisinde tekrar derse girmeye başladı. 1949'da da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne döndü. Bu görevdeyken 24 Ocak 1962'de İstanbul'da yaşamını yitirdi.

Edebi Kişiliği

Adını ilk kez "Altın Kitap" dergisinde yayınlanan "Musul Akşamları" şiiriyle duyurdu. Dergah, Milli Mecmua, Hayat, Görüş, Ülkü, Varlık, Oluş, Kültür Haftası ve Aile dergilerinde şiirleri yayınlandı. Hece vezniyle yazdığı bu ilk şiirler, imge zenginlikleri ve müzikal nitelikleriyle dikkat çeker.

Şiir zevkinin oluşumunda özellikle Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in etkisinden özellikle söz etmektedir. Şiir dışında roman, öykü, deneme, makale, edebiyat tarihi gibi türlerde de eser vermiştir. Şairliğinin yanı sıra usta bir romancı, edebiyat araştırmalarında referans kabul edilen bir araştırmacıdır. Yahya Kemal'i taklit endişesiyle şiire karşı hep mesafeli bir duruş sergilemiştir. Fransız sembolizmini derinlemesine incelemiştir. Rüya, zaman ve bilinçaltı onun şiirlerindeki ana izleklerdir. İlk şiirlerinde hece ölçüsü daha sonra ise serbest ölçüye yönelmiştir.

Edebiyat Fakültesi'nde öğrencisi olduğu Yahya Kemal Beyatlı'dan çok etkilendi. Ama ilk eserlerinde Yahya Kemal'den çok Ahmet Haşim izleri görülür. Haşim gibi o da küçük yaşta kaybettiği annesinin yokluğundan duyduğu acıyı ve kendisini avutacak bir sevginin özlemini dile getirir. İçeride dönük bir bakışla doğa ile iletişim kurmaya çalışır.

Şiirinin bir başka yönü Bergson felsefesinden kaynaklanan zaman kavramıdır. Onun eserlerinde zaman, basit bir süreklilik değil, çok katlı ve karmaşık bir akıştır. "Ne İçindeyim Zamanın", "Bursa'da Zaman" şiirleri bu olgunun örnekleridir.

İlk romanı "Mahur Beste" 1944'te Ülkü Dergisi'nde yayınlandı. Osmanlı Devleti'nin son döneminde seçkin bir çevrenin yaşayışını sergileyen bu romanın ardından, kendi yaşamından da izler taşıyan "Huzur" 1949'da basıldı. Huzur, hem bir aşk hem de Tanpınar'ın İstanbul'a olan derin sevgisinin romanıdır. Estetik anlayışının, kültür birikiminin ve geçmiş kültürlerle yaslanan yaşam felsefesini yansıttığı bu kitabı Tanpınar'ın en yetkin romanı sayılır.

Romanda, Mümtaz ile Nuran'ın aşkı çerçevesinde Doğu ile Batı, eski ile yeni, geçmişin değerleriyle var olan değerler, aşk ile toplumsal sorumluluk arasındaki çatışmayı ve bu çatışmanın doğurduğu bireysel bunalımları irdeler.

1950'de Yeni İstanbul gazetesinde yayınlanan ancak ölümünden sonra 1973'te basılan "Sahnenin Dışındakiler" ile 1961'de basılan "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"nde de iki uygarlık, iki değerler sistemi arasında bocalayan Türk toplumunun ironik tablosu çizilir. Ölümünden sonra plan ve notlarına dayanılarak biraraya getirilen ve 1987'de yayınlanan "Aydaki Kadın" da da aynı irdeleme vardır.

Şiir, roman ve yazılarının yanısıra İstanbul, Bursa, Ankara, Erzurum ve Konya kentlerini doğal, tarihsel ve kültürel yapılarıyla anlattığı 1946'da basılan "5 Şehir" önemli eserleri arasındadır.

MAVİ, MAVİYDİ GÖKYÜZÜ

Mavi, maviydi gökyüzü
Bulutlar beyaz, beyazdı
Boşluğu ve üzüntüsü
İçinde ne garip yazdı...
Garip, güzel, sonra mahzun
Işıkla yağmur beraber,
Bir türkü ki gamlı, uzun,
Ve sen gülünce açan güller,
Beyaz, beyazdı bulutlar,
Gölgeler buğulu, derin;
Ah o hiç dinmeyen rüzgâr
Ve uykusu çiçeklerin.
Mor aydınlıkta bir çınar
Veya kestane dibinde;
Mahmur süzülen bakışlar
İkinci saatlerinde...
Birden gülümseyen yüzün
Sabahların aynasında
Ve beni çıldırtan hüznün
İki bakış arasında.

Beyza Büşra Erol Anladılar Ki Aşkları Bitti

Çalar saati çaldı, aldırmadı. Sırtını aydınlığa döndü, üzerinde beyaz bir yorgan gözleri duvara dikili vaziyette birkaç dakika öylece durdu. Adam, çok uzun zamandır o yatağın içinde bir başına uyanmamıştı. Çalar saatini en son ne zaman kullandığını anımsayamayacağı kadar eskide kalmıştı tek başına uyanmak zorunda kaldığı sabahlar. Zamanın onu getirdiği yerde hayreti çok daha yeni başlamış ve tekilliğini ancak yadırgayan bir adama dönüşmüştü kısa bir süre içinde. Alışık değildi, sızlanarak kaldırıldığı o sabahlara bu denli uzak düşeceğini fark edememişti. Daha fazla tahammül edemedi her sabah biraz daha eksilerek başlayan hayatına müdahale edemeyişine. Önce yatağın içinde doğruldu sonra gözleri yerdeki çoraba takıldı, eşi olmayan o çorabı saatlerce aradı.

...

Hayat bir çan eğrisiydi, elbette başlayan her şey bir gün biterdi diye geçirdi içinden. Bir gün birisi her sabah erkenden kalkıp yatağın sağ tarafında uyuyanları uyandırmaktan vazgeçebilirdi elbette bunlar olabilirdi ama bunlar olurken canının bu kadar yanacağını fark edememişti daha önce. Kavgalarının uğultusu henüz kulağındayken kadının gittiği gerçeğini kabul etmekte zorluk çekiyordu adam, yatağın solunda kalan o boşluğa alışamıyordu.

Dolaptan sütü çıkardı, biraz gevrek, biraz meyve ve bal, böyle kahvaltı yapmayı sevmezdi hiç. Kadının her sabah özenle hazırladığı kahvaltılarını yerini bir kase gevreğe bırakmasına gözleri dolu bir şekilde birkaç dakika baktı masanın üzerine, yalnızlığıyla o masada oturmak istemedi, kanepeye geçti kanepede iyidir diyerek. Dışarıda sonbahar, takvimlerde tarihi, evlerde yalnız kalpleri eksilterek geçip gidiyordu. Ve her geçen gün İstanbul'un bu griye çalan sisli sabahları güne umutla başlamayı zorlaştırıyordu. Sessiz evler, ıssız kalpleri kavuruyordu bu yüzden müzikle bir süreliğine de olsa çoğul hissetmeye karar verdi. Kasetleri, CD'leri, albümleri hiç sevmezdi kadın gramofonun ruhunu severdi sadece. Bir plak koydu, plaktan gelen o cızırtılı ve gerçek ses ona kendini daha iyi hissettiriyordu. En çokta Dario Moreno'nun sesi hatırlatıyordu kadını, yorgun akşamlar kadının hazırladığı o enfes sofralara Moreno'nun sesi eşlik ederdi onlara "sarhoşum ah düşünmekten, öldüm ben ah hep sevmekten" sevmekten hep sarhoş olacağını, kadının kollarının onu daima sımsıkı saracağına fazlaca inandırmıştı kendini bu yadırgayış belki de en çokta bundandı. Kadının anneliği, arkadaşlığı, sevgililiği tüm eksiklerini öyle kapatmıştı ki adamın ve adam öyle alışmıştı ki bu rahata kadının yorgunluğunu göremedi gözlerinden. Önceleri o çok kavga eden, bağırarak, sevdasını yüksek sesle haykıran kadının sessizliğinden anlayamadı sevgisinden yara aldığını. Her gün kapıyı açan, yemeğini pişiren, yan koltukta saatlerce sessizce bekleyen o kadının içinde ki valizleri toplayıp gideceğini anlayamadı. Anladığındaysa artık o çift kişilik yatakta bir başınaydı, çünkü kadın bir sabah sessizce çekip gitmişti evden.

...

"Anladılar ki aşkımız bitti" dedi Moreno giderek kısılan uğultulu bir sesle. Adamın gözleri doldu ve tüm bu olanlar belki de ilk kez canını bu kadar çok yakıyordu. Artık geride ne bir ses ne de bir çift göz kalmıştı adamı sarıp sarmalayan, birbirinden ayrılırken de aşık olduğunu anlayabilir miydi ki insan? Kavga ederken nefretle bakan gözlerin, avazı hep kızgınlıkla çıkan sözlerinin aslında sevgiden olduğunu, insanın zaten en çok sevdiğine herkesten çok kızdığını ama yüksek sesle haykıramadığı sevdasını ancak kaybederken anladığı bir aşkı paylaşabilir miydi gerçekten diğerinden habersiz?

Tam olacakken olmamış olmasının iç burukluğunda yalnızca kendisiyle hesaplaştığı bir mahkemede her gün müebbet yese de en büyük cezanın ne olduğunu biliyordu artık adam, çorabın eşini arasa da asla bulamayacağını, sabahları kadının kurduğu alarmin sesine sızlanamayacağını, kadının evde olmadığını bu yüzden bir evinde olmadığını bildiği kadar iyi biliyordu.

Müziği kapattı, kapıya yöneldi. Kadın belki gelir umuduyla gözleri hep o kapıya dikiliydi. Her geceye kadının hayalini kurarak kapadığı gözlerinden kadın habersizdi. Adamın gururu aralarında bir dağ gibi büyüdü durdu. Biri vuslatla yandı durdu, birininse bu denli sevildiğinden dahi haberi yoktu.

Yusuf Atılgan

Yusuf Atılgan, yazdığı yazılarda “Nevzat Çorum” ve “Ziya Atılgan” adlarını da kullanmıştır. Yazarın yazdığı şiirleri ve öyküleri birçok dergide ve gazetede yayımlanmıştır.

Yazar, en önemli eserleri Aylak Adam ve Anayurt Otelinde psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işlemiş; Anayurt Otelindeki Zebercet Aylak Adam’daki C çok özgün karakterler olarak Türk edebiyatının şahıs kadrosunun unutulmazları arasında yerini almıştır.

Yusuf Atılgan romanlarında iç gözlem tekniğini kullanmış ve bireyin ruh halini son derece başarılı bir şekilde okuyucusuna ulaştırmıştır.

Aylak Adam romanı C. adlı şahsın yapısı, anlatım tekniği ve romandaki mekan ile zaman unsurlarının işleniş yönüyle edebiyatımızda postmodern roman anlayışının ilk kırılmalarından kabul edilmektedir.

Yusuf Atılgan’ın oluşturduğu roman karakterlerinin hepsinin içinde bir isyan vardır. Bu durum onun gerçek yaşamıyla da alakalıdır. Ancak karakterlerin hiçbiri istediği düzeni oluşturacak güçte değildir ve roman sonunda hepsi psikolojik yıkıma uğrar.

Birçok araştırmacı onun ip’n “Az yazmış, ama iz bırakmış bir yazar.” demiştir.

“Benim yazdıklarımın daha önemlisi günlük yaşamımdır. O benim için daha önemli.” diyen yazar gerçek yaşamına önem verdiği için az yazdığını da “itiraf etmiştir.

Anayurt Otel romanı, 1987’de Ömer Kavur tarafından aynı adla sinema filmi olarak çekilmiştir.

Yusuf Atılgan yazdığı eserlerle önemli ödüller almıştır.

Kısaca özetleyecek olursak;

Romanlarında yalnızlık ve psikolojik yabancılaşma konularını işlemiştir.

Köyü anlatan öykülerinde, kırsal kesimin geleneksel yaşamından kesitler sunar; şehri anlatan öykülerinde ise hali hazırda duyulan bıkkınlık ve düzene uyumsuzluk yer alır.

“Anayurt Otel”nin kurgusu, aynı otelde kâtiplik yapan Zebercet adlı kahramanın ruhsal dünyasının açığa çıkarılması üzerine şekillenir.

“Aylak Adam” romanında C adlı kişinin ruhsal durumunu anlatır.

1921 yılında Manisa’da doğan Yusuf Atılgan, 1936 yılında Manisa Ortaokulu’nu, 1939 yılında ise Balıkesir Lisesi’ni ve ikinci sınıftan sonra askeri öğrenci olarak devam ettiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirmiştir. Akşehir’de Maltepe Askeri Lisesinde bir yıl edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Yusuf Atılgan üniversite öğrenciliği sırasında Türkiye Komünist Partisine katılarak faaliyette bulunduğu iddiasıyla sıkıyönetim mahkemesince tutuklanarak hapse mahkûm edilmiş ve on ay hapis yatmıştır. Serbest kalmasına rağmen öğretmenlik mesleği elinden alınmıştır. 1946 yılında Manisa’nın Hacırhmanlı Köyü’ne yerleşerek çiftçilik yapan Yusuf Atılgan 1976’da İstanbul’a dönmüş; burada danışmanlık, çevirmenlik ve redaktörlük yapmıştır. 1989 yılında İstanbul’da kalp krizi nedeni ile hayatını kaybeden yazarın Canistan adlı romanını tamamlamasına ömrü yetmemiştir.

Eserleri:

Roman: Aylak Adam, Anayurt Otel

Öykü: Bodur, Minareden Öte

Anayurt Otel: Eserin hem psikolojik roman hem de sürrealist roman olduğu söylenebilir. Beyaz perdeye de aktarılan romanda psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık konuları işlenmiştir. Eserin kahramanı Zebercet, Anadolu kentlerinden birinde (Manisa) istasyona yakın Anayurt otelinin kâtibidir. İlkokul öğrenimlidir, otuz üç yaşındadır. İçine kapalı, sevgiye, şefkate özlemlili, dar dünyasında günün tekdüze işleriyle avutur kendini; hayatı mekanik bir hayattır adeta. Bir gün, gelip otelde bir gece kalarak giden genç bir kadın, Zebercet'i ümitlere, düşlere sürükler. Kadının bir daha görünmeyişi, Zebercet'in dünyasını daha da karartmıştır. Yatışlarından birinde, bir yabancılaşma anında, belli bir neden yokken, otelde çalışan ortalıkçı kadını boğar, öldürür. Günler sonra da belki otel odasında olduğu gibi bıraktığı cesedin aranıp bulunacağını anladığı için kendisini asar, ölür Zebercet.

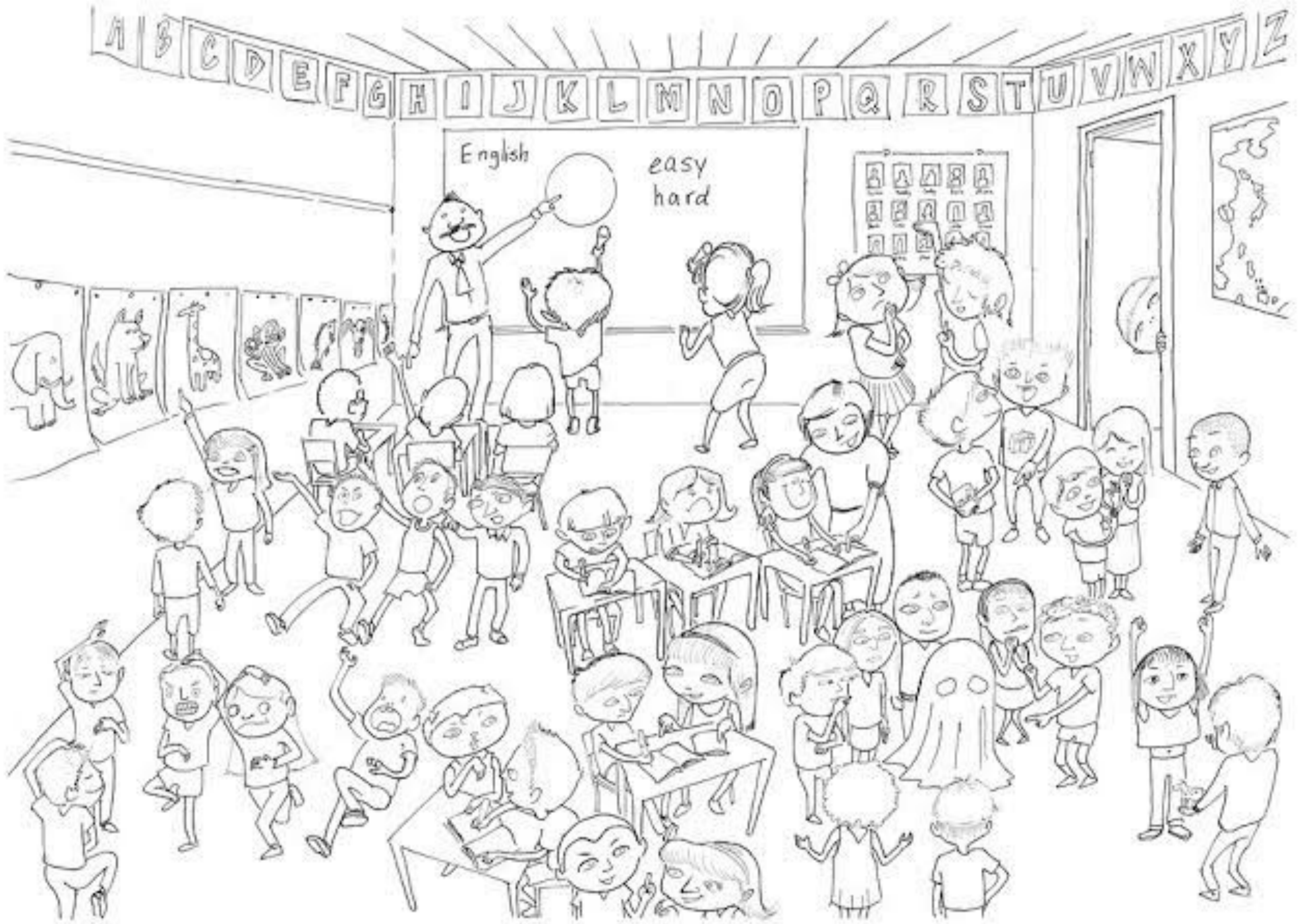

İnsanları yalan söyledikleri zaman dinlemeyi severim. Olmak istedikleri ama olamadıkları "kişi"yi anlatırlar .

Ebru Arpağ Matematik Öğretmeni

En sevilmeyen dersin öğretmeniyim ben. Matematik."ıyyyyy eveetttt" dediğinizi duyar gibi oluyorum. Branşın bir önemi yok ama biraz da haksızlık ediyoruz sanki. Topla, çıkar, çarp, böl aslında bunların çok ötesindedir matematik. Beynimizdeki soyut yargıların temelidir. Düşünmeyi analiz etmeyi sentezi öğretir bize. İyiyle kötüyü, doğruyla yanlış ayırt etmek bile matematiktir. Hepsi bir hesap çünkü. Şimdi geçin sözlük anlamını, nicelikleri boyutlandırmayı, sayıları grupta. Sadece öğretmenim ben. Aynı zamanda öğrencilerimin de öğrencisi. Halen onlardan öğreniyorum birçok şeyi, bazen de hatırlıyorum ben de böyle yapardım diye... Bazılarının hiçbir şey olmasa öğretmen olur diye küçümsediği (ki bunun sebebinin az çok hepimiz biliyoruz) mesleğimi çok seviyorum. Öğrencilerini çok seven onlardan gençlik iksiri alan, enerjileriyle (bazen ben de mevcut olan enerjiyi tüketseler de) beslenen biriyim. Varsın hepsi karekök almayı, üçgenin alanını bulmayı öğrenemesinler ama sevmeyi saymayı değer vermeyi hoşgörüyü, gülümseyerek bakmayı öğrensinler. Ne iş yapacaklarsa en iyisini yapmaya çalışmayı öğrensinler. İyi ki öğretmen olmuşum, iyi ki gençlerle beraberim. Tüm meslektaşlarımla Öğretmenler günü kutlu olsun.

Ceyda Oktay

Saksıdaki Papatya

Öykü

İlkokula başlayalı üç yıl olmuş ve ben de her öğrenci gibi, az biraz renkli az biraz da okulu sevmeyen bir çocuk olarak, o zaman için tuhaf bulduğum dünyaya giriş yapıyordum. Okuldan korkuyor, yabancıysa olduğum bir dünyanın kapılarını; gözleri göl yeşili, gülüşüne bahar saklamış bir adam sayesinde aralıyordum. Yeni tanıştığım dünyaya beni davet eden ve bu süreçte elimi hiç bırakmayan o adamın adı: Dursun'du. Benim ilk öğretmenim...

Bugünlerde ne kadar şanslı olduğumu; okuduğum her kitapta, yazdığım her cümlede o adama binlerce teşekkür ederken anlıyorum.

Her sabah okula geç kalmamak ve bahçemizdeki sardunyaya yetişebilmek için erkenden kalkıyor; ve yine bahçemizdeki papatyalardan bir demet yapıp okuluma gidiyordum. Beni ve arkadaşlarımı sınıfın kapısında karşılayan Dursun öğretmenime, topladığım papatyaları veriyordum.

öğretmenimde güler yüzünü hiç bozmadan bana çiçekler için teşekkür edip, bir dahaki sefere koparmamamı söylüyor, o zaman için anlayamayacağım: 'Papatyaları öldürüyorsun.' cümlesini kuramıyordu. Halbuki onu anlayabilmem için pencere kenarında duran kökleri toprağına sıkı sıkıya bağlı begonyalara bakmam yeterliydi. Ama benim bunu anlamam biraz uzun sürmüştü.

Müzik, resim, türkçe dersleri derken ben yine bir bahane bulup yanına giderken buluyordum kendimi. Genellikle yaptığım; bir alt sınıfa ait hayat bilgisi kitaplarını onun yanında en güzel sesimle ona okumaktı. Yapmak istediğim o zaman için çalışkan bir öğrenci profilinden ziyade, enerjisiyle yüzümüze mutlu ifadeleri kolayca çizen o adama bir şeyler başarabildiğimi ve bu başarının onun sayesinde olduğunu ispatlamak olabilirdi. Gün içerisinde bize kendi yazdığı şiirleri okuyor, masallar ve hikayeler anlatıyor her ne hikmetse bizde dilimizin tam olarak dönmediği manilerle ona karşılık veriyorduk.

Her cuma İstiklal Marşı öncesi bağlamasıyla biz öğrencilere ve değerli öğretmenlerimize türküler söylüyordu. O söyledikçe biz alkışlarımızla ritim tutuyor, kimi zamanda parmaklarımızı şıklatarak bilmediğimiz, o uzak diyardan gelen ezgilere karışıyorduk. Türkü bittiğinde sağ eline bağlamayı alıp bizi sevgi dolu sözcüklerle yıkıyor, bense ona öylece uzaktan hayran hayran bakar oluyordum. Benim küçük dünyama bir süparman edasıyla girmiş pelerinsiz kahramanım, her zaman herkese hep iyiydi.

Ailemin bir parçası; pazartesiye ipile çeken ve cumaları hüznlenen bir çocuk olmama sebepti.

Günlerden bir gün bir pazartesi' ye daha uyandık, kıştı, çiçekler de yoktu ama elimdeki saksıda bir çiçek vardı kışın bitmesini bekleyen ve ben gülen gözlerimle yine okulun yolunu tutmuştum. Ben ve sevgili diğer arkadaşlarım için gayet güzel bir gün olması gerekiyordu; ama o gün pazartesi gibi değildi de, ömürdeki hiç bitmeyen son cuma gibiydi..

öğretmenim, yanında başka bir adamla sınıfa girdi ve ben elimdeki saksıyı sıramın üzerine öylece bırakarak o konuşmayı-kulaklarımın işiteceği en kötü konuşmayı!- dinledim. Öğretmenlik hayatının bu hafta içinde sonlanacağını, yanındaki hafif kel ve bakışlarından sinirli olduğu imajını çıkarttığım uzun boylu adam' ın yeni sınıf öğretmenimiz olacağını, onu seveceğimizi... Kimimizin gözleri ıslak, kimimiz ne olduğunu henüz anlamayan on yaşlarında yirmi çocuk, öylece öğretmenimize bakakaldık. Dudakları titreyen elindeki kuru peçeteyle gözlerindeki yaşı, yanındaki adama belli etmeden gizlice silen Dursun öğretmenime ilk defa böyle uzunca bakakaldık..

Yarı ıslak, yarı salyalı bu sessizliği yeni gelen öğretmenin sınıftan çıkması bozdu. Bizler ne kadar ağlasak da, yalvarsak da elimizden pek bir şey gelmeyen çocuklar olarak o hafta en sessiz halimizle kaldık.

Dursun öğretmenim de o gün ve tüm hafta boyunca gözlerindeki canlılığı kaybetmeden tüm renkliliğiyle bize aynı şekilde türküleri, manileri ve kendi yazdığı şiirleriyle iyi gelmeye çalıştı. İçi buruk ve içimiz buruk yaşadık o en kötü haftamızı.

Ömrümüzdeki en kötü Cuma'da Dursun öğretmenim sahneye türkü söylemek için değil de bir veda konuşması için çıktı. Ve hiç unutmadığım, o konuşmayı yaptı.

'Çocuklarım, öğretmenim

hayatım boyunca hepinize en başta iyi bir insan olmayı, iyiliğin yüreğinizde akan bir nehir olduğunu ve orada yıkanacak nice insanla karşılaşacağınızı söyleyip durdum. Ben ve değerli öğretmen arkadaşlarımın en büyük gayesi sizi önce kendinize, sonra topluma faydalı, kendinizi bilen aydın bir insan olarak yetiştirmek. Benden sonra gelen ve sizinle olan öğretmenlerinize hep saygı duyun ve edineceğiniz bilgileri can kulağıyla dinleyin. Kırdıysam, incittiysem affedin. Güzel günler sizin kalbinizde, inanın. Sizi seviyorum.'

Konuşması biten Dursun öğretmenim o gün okulumuzdan ayrıldı, ben her pazartesi onun kapıdan girmesini bekledim, gelmedi, gelemedi. O gelmedi diye midir hala bilmem ama saksıdaki papatyamda hiçbir zaman açmadı..

Sabahattin Ali

1945'de Yeni Dünya gazetesinin, 1946'da Marko Paşa'nın neşrine katıldı. Marko Paşa'daki yazıları yüzünden çeşitli kovuşturmalara uğradı. Bunlardan birinden yedi ay hüküm giydi. 1948'de Zincirli Hürriyet'teki bir yazısından dolayı yine hakkında kovuşturma açıldı. Nakliyeciliğe başladı. 1 Nisan 1948 tarihinde yurt dışına kaçma girişimi sırasında öldürüldü. Cesedi öldürülüşünden iki buçuk ay sonra (16 Haziran 1948) bulundu.

ESERLERİ:

Hikaye Kitapları:

Değirmen, Kağrı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk.

Romanları:

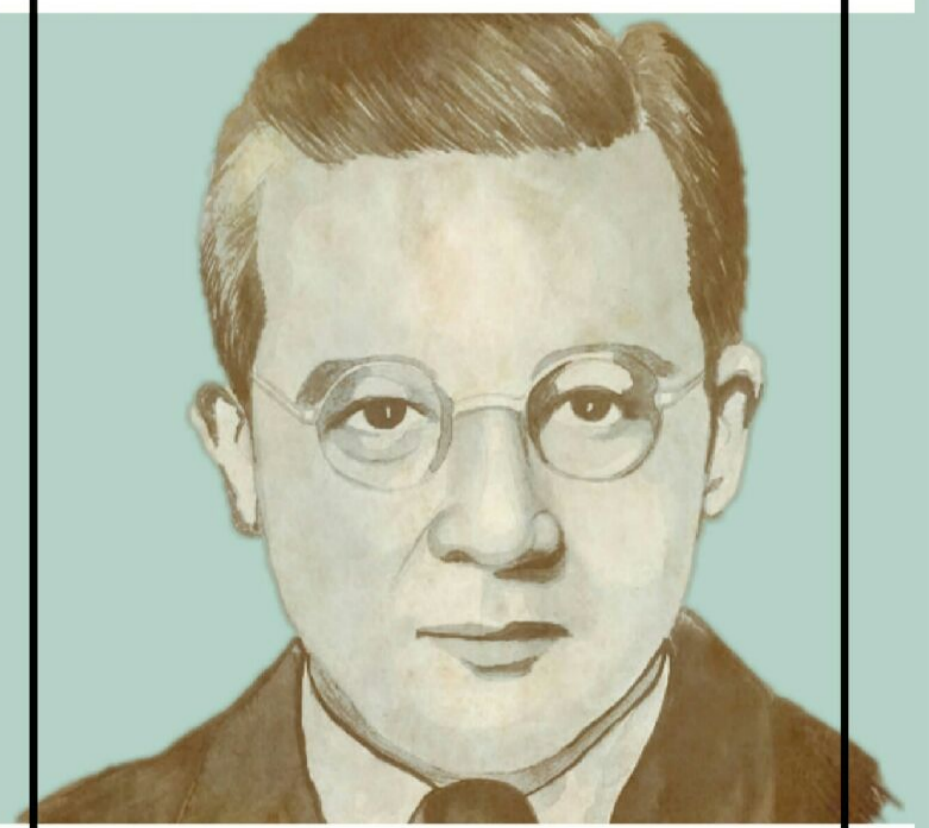
Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna.

Şiir:

Dağlar ve Rüzgar

5 Şubat 1907 tarihinde Kırcaali'nin Eğridere ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Üsküdar, Çanakkale ve Edremit'te yaptı (1921). Balıkesir Muallim Mektebi'ni bitirdi (1927). Aynı yıl Yozgat Cumhuriyet İlkolulu'na öğretmen oldu. Milli Eğitim Bakanlığı bursuyla 1928'de Almanya'ya gitti. 1930 yılı mart ayında yurda döndü. Aydın ve Konya'da öğretmenlik yaptı. Resimli Ay dergisinde öykülerini yayınlamaya başladı.

Atatürk'e hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklandı (1932). Bir yıla hüküm giydi. Konya ve Sinop hapisanelerinde yattı. 1933 yılında memuriyet kaydı silindi. Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümünde çıkarılan afla hapisten çıktı (29 Ekim 1933). Yeniden memur olabilmesi için bağlılığını ispatlaması istendi. Bu amaçla 15 Ocak 1934 tarihli Varlık dergisinde (13. Sayı) "Benim Aşkım" başlıklı, Atatürk'e övgü şiiri yayınladı.

"Halbuki en çok okuduğum bir kitabın, en çok okuduğum bir satırı bile bana bazen başka şeyler söyleyebilir."

Sabahattin Ali

Duvar Öykü

Uzun zamanlar deniz kenarında ve surlar içindeki bir hapishanede kaldım. Kalın duvarlara vuran suların sesi taş odalarda çınlar ve uzak yolculuklara çağırırdı. Tüylерinden sular damlayarak surların arkasından yükseliveren deniz kuşları demir parmaklıklara hayretle gözlerini kırparak bakarlar ve hemen uzaklaşırlardı.

Bir mahpusu dünya ile hiç alakası olmayan bir zindana kapamak ona en büyük iyiliği yapmaktır. Onu en çok yere vuran şey, hürriyetin elle tutulacak kadar yakınında bulunmak, aynı zamanda ondan ne kadar uzak olduğunu bilmektir. On adım ötede en büyük hürriyetlere götüren denizi dinlemek ve sonra aradaki kalın kale duvarlarına gözleri dikerek bakmaya, denizi yalnız muhayyilede görmeye mecbur kalmak az azap mıdır? Bahçede insanın ayakucuna inerek ekmek kırıntılarını toplayan ve aynı hürriyetsiz topraklarda sağa sola adım atan bir kurşun bir kanat vuruşuyla bu duvarları aşarak serbestliklerle kucaklaşmaya gittiğini görmektense, nefes almaktan başka hürriyeti hatırlatacak hiçbir şey bulunmayan bir yerde kapanmak daha iyi değil midir?

Fakat benim kaldığım hapishanede her şey, her ses, hürriyeti gözlerin önüne kadar getirmek, sonra birdenbire çekip götürmek için yapılmış gibiydi. Surların üstünde büyüyen ufak ağaçlar, yosunlu taşlardan aşağı sarkan sarı çiçekler bir bahar havası içinde eli kolu bağlı olmanın bütün acılarını içime dökerdi. Uçsuz bucaksız gökte bir kuğu gibi ağır ağır yüzen küçük beyaz bulutlar benden bir tek teselli: unutmayı alırlardı.

Ve burada konuşulan şeyler hep eskiye, dışarıya ait şeylerdi. Sanki hiç kimse buraya girdikten sonra yaşamıyor, yahut hafızası bunu zapt etmiyordu. Buradaki hayattan bahsetmek lazım gelince de o kadar isteksiz anlatılırdı ki, insanda, söyleyene azap veren bu şeyleri susturmak arzusu uyanırdı.

Yalnız kır saçlı bir mahpus bana hapishaneye ilk geldiği günlere ait bir vaka anlattı. Belki bunu ona sıkılmadan anlattıran, içeriden ziyade dışarıya ait olmasıydı. Bu, yarı kalmış bir firar hikâyesiydi.

Yalnız daha evvel hapishanenin duvarlarından bahsedelim:

Avlunun dört tarafını çeviren surlar kara tarafında kalın ve birbiri arkasına birkaç tane idiler. Bir zamanlar burası şehrin iç sarayı imiş ve şimdi sarı yüzlü, sakallı ve dünyadan uzak zavallıların dolaştığı bu bahçede asırlarca önce genç cariyeler, belki aynı hürriyet aşkıyla gözlerini yukarı çevirip denizi dinleyerek, dolaşırlarmış. Bu kalın surlar onları hem yabancı gözlerden, hem de düşmandan korumak için yapılmış.

Şimdi yer yer çöken ve üzerlerinde biten bin türlü ot altında taşları görünmez olan bu duvarların garp köşesindeki kısmının yıktırılmasına başlanmıştı. Buraya yeni münferit (*) daireler yaptırılacağı söyleniyordu.

Bir gün yukarıda söylediğim kır saçlı mahpusla birlikte bu yıktırılan duvarı seyrediyor, kazmayı vurdukça parça parça aşağı dökülen harçlara bakıyorduk. Sekiz metre kadar geniş olan surun yıktırılması epey uzun sürüyordu ve dış bahçenin bu tarafına gelmelerine müsaade olunan emniyetli yahut eski mahpuslar, uzun seneler içinde pek bol olarak görülmeyen bu "eğlenceyi" sabahtan akşama kadar oturup seyrediyorlardı.

Duvar yarı yarıya yıkılmıştı ki, benim yanımda sesini çıkarmadan duran kır saçlı mahpus yavaşça kulağıma eğildi:

"Bir zamanlar ben bu duvardan kaçacaktım!" dedi.

Merakla yüzüne baktım. O, bahçenin bir kenarındaki kuru ayva ağacına doğru yürüdü. Yan yana çömeldik, gözlerini parça parça aşağı düşen duvardan ayırmadan anlattı:

"Dokuz sene evvel, yeni hapse düştüğümün birinci senesinde bu duvarların dibinde ahşap dükkanlar vardı. Bazı mahpuslar orada marangozluk, oymacılık, kuyumculuk yapar ve çıkardıkları işleri dışarıdaki komisyonculara vererek limana gelen vapurlarda sattırırlardı. Biz de, cürüm arkadaşım ile birlikte, evimizden beş on kuruş getirterek şu şimdi yıkılan duvarın önündeki bir dükkânda çalışmaya başladık. Sessiz insanlar olduğumuz için müdür bizi koruyordu. Biz de kârımızdan ona üç beş kuruş ayırıyorduk. Fakat ne bu iş, ne de kazanç bize dışarısını unutturamıyordu. Düşün! İkimiz de yirmi iki yaşındaydık. Dışarıda ele avuca sığar şey değildik. Bir orospu kadın yüzünden vukuat yapıp içeri düştüğümüz zaman, burada birkaç günden fazla kalacağımızı aklımız kesmiyordu. Fakat cezamız tasdik olup on beş sene yüklendikten sonra aklımız başımıza geldi. Daha doğusu aklımız başımızdan gitti. Ama ne yaparsın? Dört taraf dört duvar. Belki af çıkar; cezasını sonuna kadar yatan kaç kişi var ki?..diye kendimizi avutmaya çalıştık.

Bir gün dükkânın bir köşesinde tutkal kaynatıyorduk. Çanağın altına sürdüğüm odun, duvarın taşına çarptı. Bana, taş yerinden oynar gibi geldi. Hemen ateşi ve çanağı oradan kaldırdım, taşın soğumasını beklemeden yapıştım. Azıcık kireç döküldükten sonra, koca bir tepsi ekmeği kadar büyük olan taş yere düştü. Eğilerek içeri baktım. Gözlerime inanamayacaktım: Uzakta, ta ileride, dar bir ışık görünüyordu. Hemen arkadaşımı çağırdım. O da yere yatarak bakmaya başladı. Sonra bana dönüp:

'Bu delikten dışarı çıkmak zor olmasa gerek, hemen kaçalım!' dedi.

Ben kendisine 'düşünelim' diye cevap verdim. Acemilik etmeye gelmezdi. Akşama kadar iş göremedik, bir içeri, bir dışarı dolaştık.

Bazı geceler, iş çok olursa, gardiyana beş on kuruş vererek dükkânda kalmak mümkündü. Gardiyan, koğuş yoklamasında bizi mevcut gösterirdi. O akşam düdük çalıp herkes koğuşlarına giderken Arap gardiyanın eline bir yirmi beş kuruşlukla bir tutam esrar sıkıştırdık. O da: 'Hapishaneden banker olup çıkacaksınız ellâlem!' diye yarenlik ederek gitti. Gece oluncaya kadar ceviz takozlarını keserle yontup sözüm ona sedefli nalın yaparak vakit geçirdik.

Yatsıdan sonra lambayı köşeye çekerek taşı oradan aldım, arkadaş pencereden nöbetçi gardiyanı gözlüyordu. Kâfir Arap her sefer esrarı çekince bir köşede uyur kalırdı ama, bu sefer domuzuna dolaşacağı tutmuştu. Ben delikten içeri süzüldüm. Gözüm öbür baştaki delikteydi. Ay ışığı olmadığı için orası şimdi koyu yeşil bir fener gibi parlıyordu. Biraz daha sürünerek ilerledim. Sırtım taşlara dokunuyor, enseme kireçler dökülüyordu. İki adam boyu kadar gittikten sonra birden ferahladım. Elimle iki yanımı, üstümü yoklayınca geniş bir yerde olduğumu anladım, yine yoklaya yoklaya doğruldum.

Burası üç adım eninde, üç adım boyunda bir yerdi. Başımı eğerek ayakta durabiliyordum. Duvara dayanarak solumaya başladım. Sürünürken oldukça yorulmuştum. Böylece biraz bekledikten sonra dükkân tarafında bir patırtı oldu ve delik karardı. Önce korktum, sonra baktım bizim oğlan geliyor. Sanki bu yerin dibindeki delikte bizi duyacaklarmış gibi, yavaş sesle:

'Arap gardiyan uyudu mu ki?' diye sordum. Yattığı yerde ilerlemeye çalışarak: 'Öyle olmalı, yarım saatten beri dolaşmaz oldu!' dedi. O benden daha zor sürünebiliyordu. Nihayet benim durduğum yere geldi, hemen:

'Burası ne biçim yer?' diye sordu. Sonra ellerini duvarda gezdirerek söylendi:

'Vıyy, her yanlar da yaş!'

Elimle onu aradım, parmaklarıma meşin bir torba dokundu. O zaman ne diye zor zoruna sürüklenemediğini anladım.

Gündüzün acele ile bu torbayı bulmuş, belli etmemek için yalnız kendi tayınlarımızı içine koyarak saklamıştık. Belki bir gün, iki gün insan yüzü göremeyecektik...

Ben bunu unutmuşsun bile, arkadaş unutmamış ve beraber getirmiş. O da biraz dinlendikten sonra: 'Haydi bakalım, dayan!' dedim. Bu sefer o öne düşerek şimdi daha yakına gelen deliğe doğru ilerlemeye başladı. Ben de yere uzanarak arkasından gitmeye hazırlandım. Önümdeki, birdenbire durdu: 'Buradan geçilmez!' dedi. Başı deliğe yaklaştığı için, dışarıda, kalenin üstünde dolaşan candarmanın duymasından korkuyor ve yavaş konuşuyorduk. Sonra, sesi taşların ve kendi elbiselerinin arasında boğulmaktaydı. Ben kalktım; o geri geri sürünerek geldi.

'Delik birdenbire darlaştı. Bir taş duvar var, onu söktürmek lazım. Ondan sonrası yine ferah!' dedi.

O sıkıntılı yolu bir daha geçerek dükkâna döndüm. Bahçeyi bir güzel dinledim: Ne ayak sesi, ne de Arap'ın öksürüğü duyulmuyordu. Lambayı biraz açtım. Sandığın içinden bir keski ile bir çekiç alarak geri döndüm.

Ondan sonra sıra ile deliğe girip çalışmaya başladık. Ses çıkarmamak için çekici hiç kullanmıyor, yalnız keski ile taşın etrafındaki harçları dökmeye, taşı oynatmaya çabalıyorduk. Bizi dışarı atacak olan deliğe yarım adım bile yoktu. 'Bir şu taş düşse!' diyordum.

Gözüm karanlığa alıştığı için dışarısını seçebiliyordum. Karşımda öteki surun taşları vardı. Fakat bu surlar pek harap olduğu için aralarından geçmek kolaydı. Kasabadaki oğlanlar bile kuzularını alıp burada yayarlardı. Bu vakadan son hepsini tamir ettirdiler.

Böylece her birimiz üç dört kere girip çıktık. En son ben girmiştım. Yarım saat kadar uğraştıktan sonra taş, bir sürü siva ile beraber, önüme yuvarlanıverdi. Sevincimden deli gibi oldum. Arkada sesleri duyan arkadaşım da sabırsızlanıyordu. Ellerimle sımsıkı sarılarak taşı geri getirdim. Onu bir kenara iter itmez deliğe doğru atıldım.

Fakat ben bu işle uğraşırken hiç dışarı doğru göz atmamıştım; deliğe yaklaşınca ne bakayım: Şafak sökmüş bile.

Başımı yavaşça uzattım ve elli adım kadar ötedeki kalede nöbetçi candarmanın gölgesini gördüm.

Tere gömülüvermişim. Ağır ağır geriye döndüm ve:

'Bu akşam geçti, başka bir akşam inşallah!' dedim.

Fakat bu kadar yaklaştıktan, hatta serbestliğin içine böyle aşını uzatıp baktıktan sonra insan geri dönmek pek zor geliyor. Arkadaş başını salladı:

'Başka akşamı falan yok, bu akşam gideriz!' dedi.

'Artık bu akşam kalmadı, bugün diye konuş!'

'Peki, bugün gideriz!'

İlkönce ben de geri dönmeyi ister değildim, fakat bunun lazım olduğunu ona anlatırken onu değil kendimi kandırdım. En sonunda sözlerime o kadar inanmış ve kendimi o kadar korkutmuştum ki: 'Sen istersen git, ben kalırım, candarma kurşunuyla geberecek halim yok!' diye bağırdım, hızla geriye dönüp dükkâna doğru sürünmeye başladım. O arkamdan bağırdı:

'Ülen gitme! Candarmanın gözünü avlar, daha ortalık adamakıllı aydınlanmadan otların arasına sine sine gideriz!' dedi.

Fakat benim yüreğim, kör olası bir korku, bir can korkusu ile öyle yaman atmaya başlamıştı ki, üstümü başımı yırtta yırtta kendimi dükkâna zor fırlattım ve taşı eski yerine kapatarak sabahı ve koğuşların açılmasını bekledim.

O gün kuşluk vakti iş meydana çıktı. Gardiyanlar, candarmalar dükkâna doluverdiler. Ben yarı korkudan, yarı şaşkınlıktan aptala dönmüştüm. Taşı çektiler, delik meydana çıktı. Eğilip bakınca öbür baştaki delik, bu sefer kocaman olarak görünüyordu. Yol bomboştu... Bir candarma mavzerini uzatarak iki sıkı attı. Kurşunların karşı surlara vurdukları duyuldu. Hemen, bütün dükkânları boşalttılar. Duvarlar muayene edildi, bizim arkadaşın kaçtığı delik iki yandan ördürüldü ve bir daha böyle dükkân açmak falan yasak edildi.

Ben çok dayak yemedim. Kendim kaçmadığım için hapisane müdürü, karakol kumandanı, hatta müddeiumumi halime acıdılar. Fakat keşke dayaktan öldürselerdi!.."

Kır saçlı mahpus bir müddet sustu. Yarı kapalı gözleri bir hayali kovalıyor gibiydi. Başını bana çevirmeden, küfrediyormuş gibi keskin keskin:

"Ah... ne enayilik ettim!" dedi, "Ne enayilik ettim! Bir candarma kurşunu on beş seneden daha mı kötü sanki? Bir korku yüzünden gençliğimi yok ettim."

"Halbuki o... kim bilir şimdi nerelerdedir? Bir daha buralarda görünmedi. Herhalde uzak bir memlekette, kendisini tanımayanlar arasında yerleşti, akıllı uslu adam oldu... Belki çoluk çocuğa da karışmıştır. İstersem ben de onunla beraber olabilirdim. Fakat bir dakikalık korku... O kahrolası korku..."

Çenesinin adaleleri gerilmişti. Hayatımda kendisini bu kadar istihkar eden, kendisine bu kadar kızan insan görmedim; her gün üst üste yığılarak müthiş bir kin halini alan bu nefret dudaklarından çıkararak bir tükürük halinde kendi korkaklığının yüzüne fırlatılıyordu.

Karşıda ameleler duvarı iyice alçaltmışlardı, ikimiz de ayağa kalkarak o tarafa yürüdük. Tam bu sırada gürültüyle birkaç taşın yuvarlandığı duyuldu.

Ameleler geri fırladılar. Yanımdaki gülümsemeye çalışarak: "O benim söylediğim boşluğa geldiler galiba, duvarın tam orta yerindeki boşluğa... Ben o zamandan beri çok düşündüm, ama bunun ne diye yapıldığını bulamadım. Kim bilir, eski zamanlarda burada duvar içinde yollar, kapılar mı vardı?" dedi.

Ameleler bu sefer taşların düştüğü deliğe yaklaşmışlar, içeri doğru bakıyorlardı. Birkaç taşı daha ellerine alıp bir kenara koyduktan sonra birdenbire, yüzlerinde elle tutulabilecek bir dehşet ifadesiyle, doğruldular...

Etrafta bulunanlar ve bunların arasında kır saçlı mahpusla ben, o tarafa yürüdük; artık bir metreye kadar inmiş olan duvara tırmanarak deliğe yaklaştık. Herkes halka olmuş, ses çıkarmadan, aşağı bakıyordu. Bunları aralayarak biz de sokulduk ve gözlerimizi oraya çevirdik...

Elime birisinin yapıştığını, sımsıkı tuttuğunu ve sinirli sinirli titrediğini hissettim.

Orada, binlerce seneden beri güneş görmemiş olan rutubetli taşların üstünde bembeyaz bir insan iskeleti uzanıyordu.

Çoğu birbirinden ayrılmış olan kemiklerin ayak ucunda bir çift eski kundura, yanibaşında meşin bir torba vardı.

Başımı kaldırarak yanımdakine baktım. O hâlâ elimi tutuyor ve sinirli sinirli sıkmakta devam ediyordu.

Yüzü sapsarıydı ve bu yüzde, henüz ölümden kurtulanlarda görülen şaşkın bir hayata sarılış vardı...

Sabahattin ALİ

Öğretmenler!... Cumhuriyet, fikren,
ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve
yüksek seviyeli muhafızlar ister.
Yeni nesli bu nitelik ve kabiliyette
yetiştirmek sizin elinizdedir.

K. Atatürk